

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Podnikatelské prostředí Gruzie

Ekaterina Fedoteva

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ekaterina Fedoteva

Ekonomika a management

Název práce

Podnikatelské prostředí Gruzie

Název anglicky

Business environment of Georgia

Cíle práce

Bakalářská práce je věnována tématu podnikatelského prostředí se zaměřením na Gruzii. Hlavním cílem dané bakalářské práce je analýza aktuálních faktorů rozvoje podnikatelského prostředí Gruzie.

Metodika

Metodika bakalářské práce je založena na zhodnocení aktuálních a rovněž budoucích faktorů rozvoje podnikatelského prostředí země. Nedílnou součástí práce je zhodnocení postavení podnikatelského prostředí Gruzie z pohledu mezinárodního porovnání. V práci budou použity deskriptivní a komparativní metody zkoumání.

Doporučený rozsah práce

35 – 50 stran

Klíčová slova

podnikatelské prostředí, podnik, malé a střední podniky, Gruzie

Doporučené zdroje informací

HOLMAN, Robert. *Základy ekonomie : pro studenty vyšších odborných škol a neekonomických fakult VŠ.*

Praha: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-434-1.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie.* Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.

ROJÍČEK, Marek; SPĚVÁČEK, Vojtěch; VEJMĚLEK, Jan; ZAMRAZILOVÁ, Eva; ŽDÁREK, Václav.

Makroekonomická analýza : teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Mansoor Maitah, Ph.D. et Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 7. 11. 2023

prof. Ing. Lukáš Čechura, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 27. 02. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Podnikatelské prostředí Gruzie“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13.03.2024_____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala prof. Ing. Mansooru Maitahovi, Ph.D. et Ph.D. za věcné připomínky, cenné rady a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Podnikatelské prostředí Gruzie

Abstrakt

Bakalářská práce je věnována tématu podnikatelského prostředí se zaměřením na Gruzii. Hlavním cílem práce je analýza aktuálních faktorů rozvoje podnikatelského prostředí Gruzie. Pro účely naplnění zvoleného cíle byla prozkoumána situace v zemi, byla provedena základní evaluace podnikatelského prostředí ve státě a byly vytvořeny možné scénáře budoucího vývoje.

Ze současných aktuálních faktorů rozvoje podnikatelského prostředí Gruzie je možné zmínit následující: pozitivní a dlouhodobý dopady reforem Saakashviliho, vhodné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, geografické umístění státu, minimální bariéry pro založení a rozvoj podnikání a prozápadní orientace Gruzínců.

Zvolená kavkazská republika má rozhodně velký potenciál, a to díky svému podnikatelskému prostředí. Podnikatelské prostředí země je schopno nabídnout především snadnost podnikání a ochranu práv investorů. Do budoucnosti je možné shledat příležitosti především v cestovním ruchu, dopravě a finančním sektoru.

Klíčová slova: podnikatelské prostředí, podnik, malé a střední podniky, Gruzie.

Business environment of Georgia

Abstract

The bachelor's thesis is devoted to the topic of the business environment with a focus on Georgia. The main goal of the thesis is the analysis of the current factors of the development of the business environment of Georgia. In order to fulfill the chosen goal, the situation in the country was investigated, a basic evaluation of the business environment in the state was carried out and possible scenarios of future development were created.

Among the current factors of the development of Georgia's business environment, the following can be mentioned: the positive and long-term effects of Saakashvili's reforms, suitable conditions for the development of tourism, the geographical location of the state, minimal barriers for the establishment and development of business, and the pro-Western orientation of Georgians.

The chosen Caucasian republic definitely has great potential, thanks to its business environment. The business environment of the country is able to offer above all the ease of doing business and the protection of investors' rights. In the future, it is possible to find opportunities mainly in tourism, transport and the financial sector.

Keywords: business environment, enterprise, small and medium-sized enterprises, Georgia.

Obsah

1 Úvod	10
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	14
3.1 Vymezení podnikatelského prostředí	14
3.2 Struktura podnikatelského prostředí	17
3.2.1 Politické a právní okolí, daňová legislativa	17
3.2.2 Dostupnost financování	17
3.2.3 Infrastruktura země	18
3.2.4 Pracovní trh země	18
3.2.5 Inovativnost ekonomiky	19
3.2.6 Podnikatelské příležitosti a konkurence	19
3.2.7 Kulturní a sociální faktory	20
3.2.8 Ostatní faktory	20
3.3 Mezinárodní srovnání podnikatelského prostředí	22
3.3.1 HDP, HDP na obyvatele	22
3.3.2 Tok a stav PZI	23
3.3.3 Zapojení do mezinárodního obchodu, otevřenost ekonomiky	24
3.3.4 Ease of Doing Business	24
3.3.5 Global Competitiveness Report	24
3.3.6 World Competitiveness Yearbook	25
3.3.7 Ostatní přístupy	25
4 Vlastní práce	27
4.1 Aktuální faktory rozvoje podnikatelského prostředí Gruzie	27
4.1.1 Nízká míra korupce	27
4.1.2 Prozápádní politická orientace	28
4.1.3 Strategická zeměpisná poloha	29
4.1.4 Minimální administrativní bariéry, transparentní daňový systém	30
4.1.5 Vhodné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu	31
4.1.6 Reformy Saakashviliho a jejich vliv na podnikatelské prostředí	33
4.2 Možné budoucí faktory rozvoje a ohrožení podnikatelského prostředí Gruzie	35
4.2.1 Možné příležitosti podnikatelského prostředí	35
4.2.2 Možná ohrožení podnikatelského prostředí	36
4.3 Mezinárodní porovnání pozice Gruzie z pohledu rozvoje podnikatelského prostředí	37
4.3.1 HDP, HDP na obyvatele	37
4.3.2 Tok a stav PZI	38
4.3.3 Zapojení do mezinárodního obchodu, otevřenost ekonomiky	39
4.3.4 Ease of Doing Business	41

4.3.5	Global Competitiveness Report	42
4.3.6	Ostatní přístupy	43
5	Výsledky a diskuse	45
6	Závěr	46
7	Seznam použitých zdrojů	48
7.1	Literatura	48
7.2	Elektronické zdroje	50
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	55
8.1	Seznam obrázků	55
8.2	Seznam tabulek	55
8.3	Seznam grafů.....	55
8.4	Seznam použitých zkratk.....	55

1 Úvod

Bakalářská práce je věnována tématu podnikatelského prostředí se zaměřením na Gruzii. Daný stát za posledních dvacet let zažil výrazný ekonomický růst, jehož kořenové příčiny spočívají právě ve výrazné změně podnikatelského prostředí. Gruzie totiž provedla důležité ekonomické reformy a liberalizovala svůj trh.

To zahrnovalo především rozsáhlou privatizaci státního majetku, zjednodušení daňového systému, odstranění byrokratických překážek a podporu rozvoje soukromého podnikání včetně podpory přímých zahraničních investic. Jednalo se o zcela pozoruhodný výsledek změny podnikatelského prostředí v zakavkazském regionu. Právě kvůli tomu byla vybrána daná země jako hlavní objekt zkoumání předkládané bakalářské práce.

Podnikatelské prostředí se odkazuje na různé faktory, podmínky a okolnosti, které ovlivňují podnikání a podnikatelské aktivity v určité zemi, regionu nebo městě. Tato prostředí mohou mít zásadní vliv na to, jak snadno a úspěšně mohou podnikatelé zakládat, provozovat a rozvíjet své firmy. Podnikatelské prostředí je složeno z celé řady složek, nejčastěji se mluví o celkové regulaci ekonomiky a právní úpravě podnikatelského prostředí, daňové zátěži, stavu infrastruktury a dostupnosti kapitálu, byrokracii a případné korupci v zemi a zároveň i o kulturních, respektive sociálních faktorech.

Celkově je možné říct, že podnikatelské prostředí země odráží celkovou přívětivost a podporu, kterou daný stát nebo region poskytuje pro podnikání a ekonomický rozvoj. Pozitivní podnikatelské prostředí může přilákat domácí i zahraniční investice, podporovat růst malých a středních podniků a přispívat k ekonomickému rozvoji.

Podnikatelské prostředí v Gruzii se v posledních letech značně zlepšilo a země se stala atraktivní destinací pro zahraniční investory a podnikatele. Dané reformy byly provedeny za vlády Saakashviliho, který dokázal doslova přeměnit gruzínskou ekonomiku ze zaostalého hospodářství na rychle rostoucí ekonomiku regionu.

Naprosto nezastupitelnou roli v současném ekonomickém rozvoji země hraje právě cestovní ruch, jehož růst byl podmíněn právě změnou podnikatelského prostředí země. Daný stát je tak vhodnou ukázkou využití přírodního potenciálu k dosažení trvalého ekonomického růstu, zejména v regionu Adžárie s jeho dominantou přímořským letoviskem Batumi.

Turismus zažívá v zemi v posledních letech doslova renesanci. Pochopitelně lze oponovat a říct, že Gruzie má bohatou kulturní a historickou dědictví a malebnou přírodu, avšak důležité je nejen mít vhodné předpoklady, ale i vhodným způsobem je využívat v rámci podnikatelského prostředí.

Pro účely dané bakalářské práce je pozornost zaměřena na posledních patnáct let – tedy od roku 2006 do 2021. Tam, kde to bude možné, jsou využity i čerstvější údaje vztažené k létům 2022 a 2023. Zdrojem pro získání dat poslouží údaje zveřejněné místním oficiálním statistickým úřadem a relevantní údaje z mezinárodních organizací.

Vzhledem k rozsáhlosti zkoumané problematiky je celý výklad v dané bakalářské práci soustředěn na makroekonomickou rovinu zhodnocení podnikatelského prostředí. V dalším textu tak nebude pozornost věnována vyloženě mikro rovině.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem dané bakalářské práce je analýza aktuálních faktorů rozvoje podnikatelského prostředí Gruzie.

Metodika bakalářské práce je založena na zhodnocení aktuálních a rovněž budoucích faktorů rozvoje podnikatelského prostředí země. Nedílnou součástí práce je zhodnocení postavení podnikatelského prostředí Gruzie z pohledu mezinárodního porovnání. Z hlediska jednotlivých oblastí ekonomiky, je největší pozornost věnována cestovnímu ruchu jako dominantě rozvoje hospodářství země.

V práci se pracuje s následujícími dílčími cíli, které vedou ke splnění hlavního cíle bakalářské práce:

- Vymezení hlavních hnacích faktorů rozvoje podnikatelského prostředí Gruzie,
- Charakteristika podnikatelského prostředí Gruzie v mezinárodním měřítku,
- Tvorba možných scénářů vývoje budoucího podnikatelského prostředí Gruzie.

2.2 Metodika

Metodika práce založena na splnění výše uvedených dílčích cílů, které směřují ke splnění hlavního cíle. Metodicky je práce rozložena na tvorbu literární rešerše, vlastní šetření, a nakonec diskuzí obdržných poznatků a jejich komparace s výstupy šetření jiných autorů.

Prvním metodickým krokem je tak vytvoření literární rešerše v oblasti týkající se podnikatelského prostředí, jeho struktury a možnosti mezinárodního porovnání včetně základní metodiky. Jedná se o část práce, která má podpurný charakter a kde je vytvořen metodický základ dalšího samostatného šetření.

V rámci vlastního šetření je ze začátku podrobena analýze jednotlivé faktory, které mají aktuálně vliv na podnikatelské prostředí země. Nedílnou součástí dané části práce je pojednání o reformách bývalého prezidenta Saakashviliho. Jedná se o část práce, kde jsou uvedeny současné faktory podnikatelského prostředí země.

Dále je provedeno zhodnocení možných budoucích faktorů rozvoje podnikatelského prostředí země, a to s přihlédnutím s možným rizikům a ohrožením, která mohou mít svůj

původ jak ve vnitřním prostředí země, tak i z mezinárodního pohledu. Jedná se o část metodiky šetření, která je na rozdíl od předchozí části hodně zaměřena do budoucnosti.

Další částí vlastního šetření je provedení komparace podnikatelského prostředí země z pohledu mezinárodních indikátorů. Jde o část, kde je provedeno zhodnocení země v mezinárodním prostředí, a to podle indikátorů uvedených v teoretické části bakalářské práce: HDP, HDP na obyvatele, tok a stav PZI, zapojení do mezinárodního obchodu, otevřenost ekonomiky, Ease of Doing Business, Global Competitiveness Report a World Competitiveness Yearbook.

Posledním metodickým krokem v bakalářské práci je diskuze obdržených poznatků a porovnání obdržených výstupů s analýzou jiných autorů zkoumajících totožné téma. Jde o odbornou diskuzi klíčových poznatků.

3 Teoretická východiska

3.1 Vymezení podnikatelského prostředí

Nejobecněji je možné podnikatelské prostředí definovat jako „*široký souhrn externích vlivů, které ovlivňují růst, výkonnost a konkurenceschopnost podnikatelských subjektů*“ (Štěrbová, 2013, s. 259).

Podle výše uvedené dané autorky je tak podnikatelské prostředí součástí konkurenceschopnosti na úrovni celé ekonomiky. V dané definici je zdůrazněn význam externích vlivů a podnikatelských subjektů. Podle autorky je tak důležité zhodnocení vyložené externích vlivů.

Na rozdíl od toho Viturka (2010, s. 109) uvádí následující definici: „*Podnikatelské prostředí je komplexním dlouhodobým výsledkem různorodých vlivů generovaných současnými i předchozími aktivitami podnikatelských a nepodnikatelských subjektů. Aplikace tohoto obecného přístupu zohledňuje jak aktuální trendy společenského vývoje, tak i významné vlivy indukované inercií společenských struktur v prostorovém kontextu jednotlivých regionů*“.

Daná definici je na rozdíl od předchozí daleko širší a zdůrazňuje nejen aktuální, ale i minulé vlivy. Kromě toho daný přístup zdůrazňuje i nepodnikatelské subjekty, respektive význam regionů.

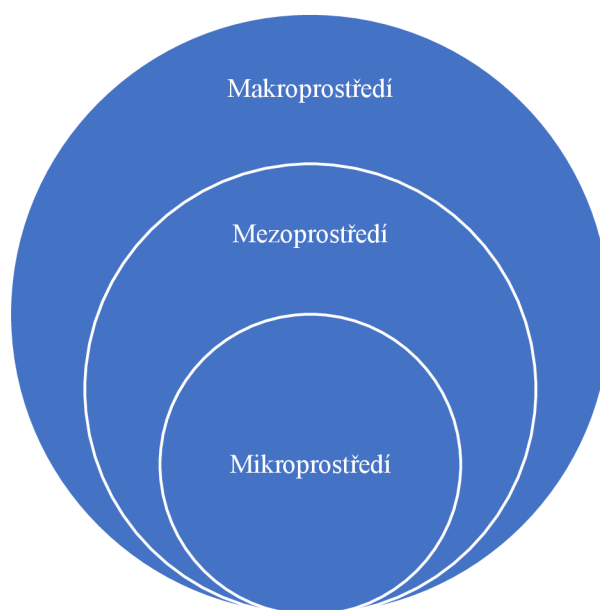
V anglicky psané literatuře se lze setkat s pojmy business environment, business climate (podnikatelské klima), investment climate (investiční klima) nebo enabling environment (umožňující prostředí) (Štěrbová, 2013).

Podnikatelské prostředí je nutné neustále sledovat. Jedná se o prostředí, ze kterého mohou vzniknout jak příležitosti, tak i hroby. Přitom se může jednat o zcela neočekávané události mimo dosah podniků, na které ovšem vedení organizací má reagovat. Keřkovský a Vykypěl (2006) mezi takové klíčové historické události uvádí třeba vznik cenového kartelu OPEC nebo rozpad Sovětského svazu. Z aktuálních událostí je nutné zmínit COVID-19 nebo válku na Ukrajině.

Zhodnocení podnikatelského prostředí je prvotním krokem, který je udělán v celkové firemní politice. Navazujícím krokem je určení firemní strategie a pozice, respektive přístup k rizikům vymezeným v rámci dané analýzy. Machková, Černošlávková a Sato (2014) mluví o následujících podnikových politikách v daném směru: podstoupení rizika, omezení rizika, přenesení rizika nebo naopak vyhubnutí se jemu. V případě podstoupení rizika firma po

zhodnocení podnikatelského prostředí rozhodla, že rizika existující v daném podnikatelském prostředí je možné podstoupit, ekonomické přínosy v tomto případě převažují. Pokud se firma rozhodne k omezení rizika, v tomto případě omezuje určité aktivity, které se jí zdají v daném podnikatelském prostředí jako rizikové. V případě přenesení rizika se firma rozhodla zůstat v daném podnikatelském prostředí, avšak za předpokladu přenesení rizika na subjekty, který má lepší předpoklady k řízení vybraných rizik. Klasickým příkladem je faktoringová společnost nebo pojišťovna. V posledním případě se firma rozhodla o tom, že dané podnikatelské prostředí je pro ni příliš rizikové.

Obrázek 1. Úrovně podnikatelského prostředí

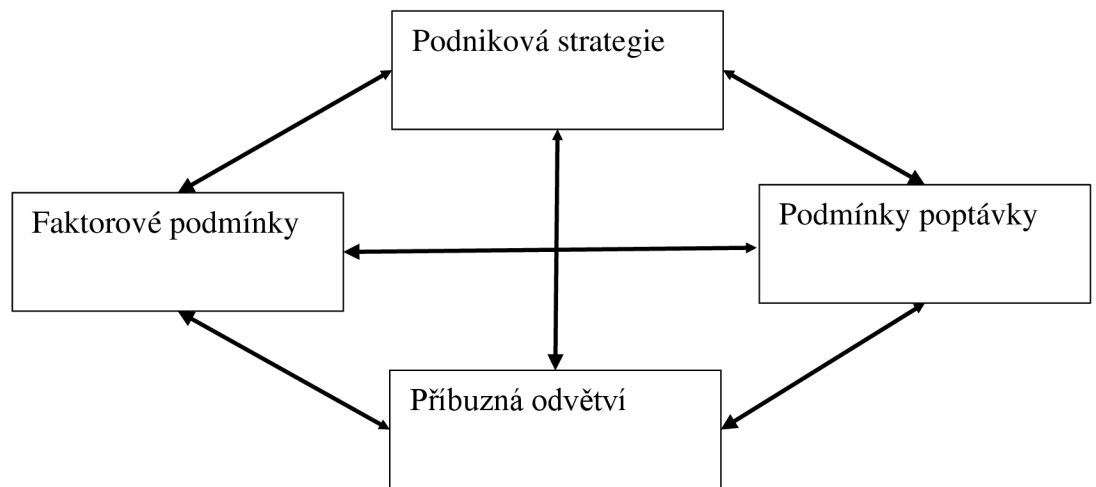
Zdroj: Fotr, Vacík, Souček et al., 2012

Existuje celá řada přístupů k tomu, jak analyzovat podnikatelské prostředí. Jako příklad je možné analyzovat podnikatelské prostředí. Příkladem může sloužit obrázek č. 1. Jak je vidět, podnikatelské prostředí je v tomto případě rozděleno do tří dimenzí.

Největší dimenzí, která je mimo dosah podniku je makroprostředí: demografie, ekologie, legislativa apod. Dané prostředí existuje zpravidla mimo dosah podniku. Jedná se o hlavní předmět zájmu dané bakalářské práce. Mezoprostředí může být částečně ovládáno podnikem, jedná se hlavně o konkurenci a poptávku doplněnou o dodavatele a substituty. Nakonec mikroprostředím jsou zdroje strategického záměru podniku (Fotr, Vacík, Souček et al., 2012).

Pro danou práci je tak stěžejní tak zvaný Porterův diamant pro konkurenční výhodu národů – viz obrázek č. 2.

Obrázek 2. Porterův diamant pro konkurenční výhodu národů

Zdroj: Dvořáček, 2012

Podniková strategie je celkový přístup firmy ke své strategii – jde o intenzitu působení firmy. Faktorové podmínky jsou v podstatě souhrnem lidských, fyzických zdrojů, kapitálu, znalosti a infrastruktury. Příbuzná odvětví jsou souvisejícími a pomocnými sektory dané ekonomiky. Podmínky poptávky se již týkají složení vnitřní, neboli domácí poptávky, což umožňuje firmám vyvářet svůj vlastní trh (Dvořáček, 2012)

3.2 Struktura podnikatelského prostředí

3.2.1 Politické a právní okolí, daňová legislativa

První rovinou podnikatelského prostředí je politické a právní okolí. V podstatě jde o regulaci a právní rámec podnikání, do daného prostředí patří legislativa, jednotlivá pravidla, předpisy a postupy, které ovlivňují zakládání a provozování podniků (Holečková a Hyršlová, 2015). Jasná, konzistentní a transparentní regulace může usnadnit podnikání, přitom naopak netransparentní politika a celková byrokratizace podnikání může naopak škodit.

Zvláštní dimenzí politicko-právního okolí je zhodnocení byrokracie, respektive míry korupce v dané zemi (Tyll a Dvořáček, 2010). Nízká úroveň korupce a efektivní byrokracie mohou snížit administrativní zátěž a riziko nepoctivých podnikatelských praktik. Ve výsledku dochází k větší transparentnosti podnikání.

V rámci zhodnocení daného okolí je rovněž nutné zmínit i vymezení celkové stability politického prostředí a absence politických rizik. Země, které se vyznačují vysokou nestabilitou politického režimu, častou změnou vlád nebo občanskými nepokoji, nemají dobrou pověst podnikatelského prostředí.

Dále je nutné zohlednit daňovou legislativu. Daňové sazby, povinnosti a postupy mají vliv na finanční stabilitu podniků. Nízká daňová zátěž a jasný daňový systém mohou přilákat podnikatele. Přitom je nutné uvést, že někdy samotná složitost splnění daňové povinnosti může být daleko horší nežli výše daňové sazby.

3.2.2 Dostupnost financování

Dostupnost úvěrů, investičních zdrojů jsou důležité pro rozvoj a růst podniků, zejména pokud se jedná o prostředí MSP. Dostupnost financování má zásadní vliv na dynamiku podnikatelského prostředí. Když jsou financování dobře dostupné a přístupné, může to podpořit ekonomický růst, inovace a zaměstnanost. Naopak, nedostatek financování může brzdit rozvoj podnikatelských aktivit a omezovat ekonomický potenciál.

Je nutné si pamatovat, že *„Úvěr je základní složkou výrobního procesu. Schopnost podniků (a ekonomik) růst obvykle závidí na dostupnosti dalšího kapitálu. Pokud jsou kapitálové trhy zavřené, může být těžké ufinancovat růst“* (Howard, 2022, s. 105). Důvod je snadný – velice často je další růst podniku závislý na jeho přístupu k úvěrovému financování.

Kromě vyložené úvěrového financování, což je typické například pro evropské země, je možné počítat i s možností podnikového financování prostřednictvím kapitálových trhů, například formou emise akcií. V tomto případě je ale nutné počítat s důvěrou investorů v daný trh.

3.2.3 Infrastruktura země

Kvalita dopravní, komunikační, energetické a další infrastruktury může ovlivnit efektivitu podnikání. Jedná se o tři hlavní součásti infrastruktury země.

První oblastí je dopravní infrastruktura, která zajišťuje snadný pohyb zboží, surovin a pracovníků. Původně byl daný termín spojen s vojenskou logistikou. V dnešní době pochopitelně se mluví o vlivu státu na dopravu určenou podnikům nebo lidem (Synek, 2010). Rychlá a spolehlivá doprava snižuje náklady na logistiku a umožňuje efektivnější dodávky a distribuci.

Další oblastí je komunikace a dostupnost informací. Moderní komunikační infrastruktura, jako je širokopásmový internet a mobilní sítě, umožňuje podnikům rychlý a efektivní přístup k informacím, komunikaci s klienty a využívání moderních technologií.

Nakonec je důležité zhodnotit energetickou infrastrukturu, a to z toho důvodu, že spolehlivá dodávka elektřiny a dalších energií je nezbytná pro provoz podniků (Bartuška, 2009). Nestabilní energetická infrastruktura může vést k výpadkům výroby a zvýšeným nákladům na záložní zdroje. Dané tvrzení platí dvojnásobně po vpádu ruské armády na Ukrajinu a ohrožení dodávek plynu z Ruska do EU.

3.2.4 Pracovní trh země

Další oblastí zhodnocení podnikatelského prostředí země je její pracovní trh. Důvod je snadný – lidé jsou v 21. století hlavním aktivem podniku. Na druhou stranu jde i o významné riziko. Dostupnost kvalifikované pracovní síly, pracovní legislativa a pracovní trh mohou ovlivnit nábor zaměstnanců a výkonnost firmy. Do dané oblasti rovněž patří i firemní náklady na zaměstnance, pružnost trhu práce, kvalifikace pracovní síly a její celkové rozmístění (Mulačová a Mulač, 2013).

Právě zde je možné na pracovní trh země z pohledu dané bakalářské práce hledět dvěma zcela odlišnými způsoby (Hučka, Kislíngerová a Malý, 2011). Podle prvního hlediska je

pracovní trh země vhodný v případě existence vysoce kvalifikované síly, která dokáže vyrobit produkci s vysokou přidanou hodnotou, která je díky tomu vysoce konkurenceschopná na světovém trhu. Jedná se o klasický případ Severní nebo Západní Evropy. Pochopitelně v tomto případě je nutné počítat i s vyššími provozními náklady, jelikož kvalifikovaná pracovní síla bude vyžadovat odpovídající mzdové hodnocení.

Druhý úhle pohled naopak vychází z toho, že pracovní trh země z pohledu podnikatelského prostředí je vhodný v případě existence nízkých mezd a souvisejících sociálních a zdravotních odvodů placených zaměstnavatelem. V tomto případě je ale nutné počítat podle Mandela a Durčákové (2016) i s nižší kvalifikací zaměstnanců a s tím, že vyrobená produkce bude mít i nízkou přidanou hodnotu.

3.2.5 Inovativnost ekonomiky

Inovativnost ekonomiky je klíčovým hnacím motorem pro růst, konkurenceschopnost a udržitelnost podnikatelského prostředí (Pilný, 2016). Inovativní prostředí podporuje podniky k tomu, aby byly pružné, adaptivní a schopné reagovat na rychle se měnící podmínky trhu a technologický pokrok.

Ve výsledku umožňuje dané prostředí podnikům vytvářet nové produkty, služby a procesy, které mohou poskytovat výhodu na trhu (Vrabcová, 2021). Inovativní podniky mají tendenci růst rychleji než ty, které se spoléhají na tradiční postupy.

Podpora inovací, výzkumu a vývoje může zvýšit konkurenceschopnost podniků. Právě proto je možné se zcela běžně potkat s tím, že podpora inovativnosti místní ekonomiky je jednou z priorit vlády.

3.2.6 Podnikatelské příležitosti a konkurence

Hlavním cílem podnikatelského subjektu je dosažení finančního úspěchu, což může být měřeno maximalizací zisku, růstem tržeb, zlepšení postavení na trhu formou porážení konkurence apod. (Holečková a Hyršlová, 2018).

Velikost a povaha trhu, konkurence a možnosti růstu a expanze mohou ovlivnit úspěch podniku. Právě kvůli tomu je nutné nejen zhodnotit možnosti vstupu nebo poptávku, ale i konkurenci, a to například pomocí velikosti a síly konkurentů, náklady na vstup a opuštění odvětví anebo vymezení klíčových konkurenčních výhod rivalů (Pilařová, 2016).

Je však nutné říct, že daná oblast je mimo rozsah dané bakalářské práce, jelikož podnikatelské prostředí v dané oblasti se týká zejména makroekonomické úrovně.

3.2.7 Kulturní a sociální faktory

Kulturní normy, hodnoty a společenské prostředí mohou ovlivnit podnikatelské rozhodování a strategie. Pod kulturními faktory se má na mysli zejména místní kulturní zvyky, hodnoty, vnímání sebe nebo ostatních, nebo chování mužů a žen. U sociálních faktorů jde o sociální stratifikaci společnosti a její uspořádání. Zde je rovněž zhodnocen životní styl nebo životní úroveň potenciálních spotřebitelů (Jakubíková, 2013).

Klasickou ukázkou daného přístupu je negativní postoj Koránu vůči alkoholu. Právě proto je třeba působení firem prodávajících alkohol, omezena v případě zejména zemí s výrazným vlivem islámu – například v Iránu nebo v arabských zemích (Hrabalová, 2023).

Dalším méně známým případem je propad vstupu firmy Dunkin Donuts na indickém trhu. Firma se totiž rozhodla přenést svou původní podnikatelskou koncepci, založenou na tom, že hlavní prodeje firmy jsou uskutečněny v ranních hodinách a jedná se o prodej koblíh a kávy v podstatě „na cestu“. Přitom zaprvé nejsou koblíhy v Indii vnímány jako produkt každodenní spotřeby a zadruhé obyvatelé Indie spíše snídají se svou rodinou nebo kamarády, nežli rychle někde na cestě (Rasch, 2019). Ve výsledku osvědčený americký podnikatelský koncept zcela selhal na indickém trhu.

3.2.8 Ostatní faktory

V dalším textu budou zmíněny ostatní faktory podnikatelského prostředí, které nelze zařadit do žádné z výše uvedených oblastí, i přes to jde o faktory, které mohou hrát klíčovou roli v zhodnocení podnikatelského prostředí země.

Mezi ostatní faktory je možné zařadit například přímou podporu podnikání ze strany vlády (Mulačová a Mulač, 2013). Může se jednat jak o přímou finanční podporu ze strany státu, tak i o podporu nepřímou. Vládní pobídky se tak mohou stát vhodným katalyzátorem rozvoje ekonomiky.

Přírodní zdroje mohou také být předmětem zhodnocení vhodnosti podnikatelského prostředí, respektive motorem ekonomického rozvoje státu. Zde je klasickým případem

Spojené arabské emiráty a jejich světově nejznámější město Dubaji. Jedná se o vhodnou ukázkou toho, jak příjmy z prodeje nerostných surovin je možné využít pro rozvoj ekonomiky a její diverzifikaci (Beránek, 2016).

I naopak je nutné říct, že samotná existence a dostupnost přírodních zdrojů nemusí být nutnou podmínkou pro ekonomický růst země a tvorbu vhodného podnikatelského prostředí. Zde je možné poukázat na případ Venezuely, které patří přibližně 18 % celosvětových zásob ropy, což z ní dělá zemi s největším objemem ropných ložisek na světě (Worldometers, 2023). Na druhou stranu rozhodně nelze říct, že tato ložiska přispívají ke zlepšení podnikatelského prostředí daného státu či rozvoji místní ekonomice.

Geografické rozmístění země také může mít vhodným faktorem pro zhodnocení podnikatelského prostředí. Z daného hlediska například státy, které mají přístup k moři, budou v lepší pozici, nežli vnitrozemské státy.

3.3 Mezinárodní srovnání podnikatelského prostředí

3.3.1 HDP, HDP na obyvatele

Prvním způsobem, jak hodnotit nebo porovnávat podnikatelské prostředí může být určení HDP a sledování jeho změn. HDP neboli hrubý domácí produkt, je ukazatelem, který měří celkovou hodnotu všech finálních statků a služeb, které byly vyprodukovány v rámci ekonomiky dané země za určité období, obvykle za jeden rok. Důležité je zdůraznit, že HDP nerozlišuje otázku vlastnictví výrobních faktorů (Jurečka, 2017).

Porovnání HDP mezi různými zeměmi vám umožní získat představu o celkové hospodářské velikosti dané země. Větší ekonomiky obvykle nabízejí více obchodních příležitostí a potenciálního odbytu pro podniky.

Vyplatí se sledovat nejen aktuální výši HDP, ale i její vývoj v čase. Rychlý růst HDP může indikovat prosperitu a rozvoj, což může být příznivé pro podnikání, respektive pro vstup firem na daný trh. Zde je ovšem nutné počítat se strukturou HDP, respektive s relativními ukazateli a dalšími vlivy. Příkladem je třeba růst HDP ve Velké Británii v roce 1917, a to o 26 %. Přitom se jednalo o období charakteristické významnými válečnými výdaji země (Kohout, 2012). Dalším příkladem je uvedení nejlepších 10 zemí podle velikosti HDP – viz tabulka č. 1. Zde je možné nalézt třeba Francie, což není zrovna ideální případ země z pohledu struktury HDP. Ekonomika dané země je totiž silně závislá na aktuální ceně nerostných surovin.

Tabulka 1. Prvních deset zemí podle výše celkového HDP v roce 2022 v mld.

Země	Výše HDP v mld USD	Výše HDP v mld CZK
USA	24 462	611 567
Čína	17 936	448 402
Japonsko	4 231	105 777
Německo	4 072	101 802
Indie	3 385	84 627
Velká Británie	3 070	76 765
Francie	2 782	69 555
Rusko	2 240	56 010
Kanada	2 139	53 495
Itálie	2 010	50 260

Zdroj: Vlastní výpočty na základě údajů z The World Bank, 2023

Proto je daleko vhodnější měřit HDP pomocí HDP na osobu – viz tabulka č. 2. Zde je vidět, že situace je zcela jiná a objevují se spíše menší země. Dané země jsou vhodné pro podniky zejména kvůli své kupní síle.

Tabulka 2. Prvních deset zemí podle výše HDP na osobu v roce 2022

Země	Výše HDP v USD	Výše HDP v CZK
Monako	234 317	5 857 925
Lichtenštejnsko	184 083	4 602 075
Lucembursko	126 426	3 160 650
Bermudy	118 845	2 971 125
Norsko	106 148	2 653 700
Irsko	104 038	2 600 950
Švýcarsko	92 101	2 302 525
Kajmanské ostrovy	88 457	2 211 425
Katar	88 046	2 201 150
Singapur	82 807	2 070 175

Zdroj: Vlastní výpočty na základě údajů z *The World Bank*, 2023

3.3.2 Tok a stav PZI

Hlavní charakteristikou přímých zahraničních investic je, kromě logického pojetí *investice a zahraniční*, existence dlouhodobého vztahu založeného na přímé expanzi mateřských firem (Kalínská, 2010). Ne každá investice může být přímou nebo zahraniční.

Přímé zahraniční investice mohou být výborným ukazatelem pro porovnání podnikatelského prostředí mezi různými zeměmi. Prvním ukazatelem je celkové množství a struktura PZI. To jistě zaručí možnost porovnat atraktivitu různých ekonomik pro zahraniční investory. Kromě toho samotná přítomnost velkých a respektovaných mezinárodních firem může naznačovat důvěru v podnikatelské prostředí této země. Je vhodné rovněž se zaměřit i na dobu působení zahraničních investorů. Dlouhodobé investice obvykle naznačují stabilní prostředí.

U toku a stavu PZI je možné zohlednit vládní politiku, která může být vhodným impulzem pro vstup do dané země. Na druhou stránku je nutné posuzovat politickou stabilitu v zemi, protože nestabilita může naopak odradit zahraniční investory.

3.3.3 Zapojení do mezinárodního obchodu, otevřenost ekonomiky

Celkové zapojení země do mezinárodního obchodu, respektive zhodnocení její otevřenosti, může být vhodným indikátorem zhodnocení podnikatelského prostředí. Lze to měřit třeba podílem exportu na HDP země. Vysoká míra exportu může naznačovat otevřenost ekonomiky a její schopnost konkurovat na světovém trhu (Žák, 2020).

Zde je vhodné také prozkoumat členství země v mezinárodních obchodních organizacích, respektive zhodnotit celkovou vnější politickou orientaci státu. Účast v mezinárodních dohodách může znamenat lepší přístup na zahraniční trhy a snížení obchodních překážek. Je vhodné také provést evaluaci celních bariér. Nižší tarify a méně obchodních omezení mohou usnadnit mezinárodní obchod a podnikání.

3.3.4 Ease of Doing Business

Ease of Doing Business, neboli Index snadnosti podnikání, vypracovaný Světovou bankou měří, jak snadné nebo obtížné je podnikat v různých zemích. Kritéria zahrnují aspekty podnikatelského prostředí, jako jsou procesy zakládání firem, získávání stavebních povolení, registrování majetku, získávání úvěrů, placení daní a další (The World Bank, 2023).

Vyšší hodnoty indexu Ease of Doing Business naznačují, že podnikání v dané zemi je obvykle jednodušší, což může být přitažlivé pro investory a podnikatele. Naopak, nižší hodnoty mohou signalizovat administrativní komplikace a překážky pro podnikání.

Tento index je užitečný pro podnikatele, investory a vlády, kteří chtějí porozumět podnikatelskému prostředí a přijmout opatření ke zlepšení podmínek pro podnikání ve své zemi. Je nutné uvést, že daný index vychází z poněkud zjednodušeného předpokladu o zásadní „škodlivosti“ státu, a naopak prospěšnosti svobody podnikání (Zadrazilová, 2010).

3.3.5 Global Competitiveness Report

Global Competitiveness Report (GCR) neboli Ročenka světové konkurenceschopnosti je dokument vytvářený Světovým ekonomickým fórem (World Economic Forum). Klíčové je nejen samotné hodnocení země, ale zdůraznění právě globální úrovně (World Economic Forum, 2023).

Tato zpráva hodnotí konkurenceschopnost zemí na základě široké škály faktorů, včetně ekonomického prostředí, infrastruktury, inovací, vzdělání a dalších. Cílem GCR je poskytnout komplexní obraz o tom, jak jsou země připraveny konkurovat v globálním hospodářství.

Podniky, vlády a mezinárodní organizace často využívají informace z Global Competitiveness Report k tomu, aby lépe porozuměly dynamice světové ekonomiky a identifikovaly oblasti, ve kterých by mohly zlepšit svou konkurenceschopnost.

3.3.6 World Competitiveness Yearbook

World Competitiveness Yearbook neboli Ročenka světové konkurenceschopnosti je ročenka, kterou vytváří Mezinárodní institut pro management a rozvoj. Tato ročenka se zaměřuje na hodnocení konkurenceschopnosti různých zemí ve světě. To znamená, že se daný index snaží posoudit, jak efektivně a úspěšně se jednotlivé země vyrovnávají s výzvami globálního hospodářství (International Institute for Management Development, 2023).

Hodnocení je prováděno na základě široké škály faktorů, které zahrnují ekonomické ukazatele, infrastrukturu, efektivitu vládních politik, inovace a další. Výsledným cílem je poskytnout komplexní pohled na to, jak jednotlivé země stojí v porovnání s ostatními v oblasti konkurenceschopnosti.

Pro podniky, vlády a akademické instituce je tato ročenka užitečným nástrojem pro rozhodování, protože nabízí informace o silných a slabých stránkách jednotlivých zemí v konkurenčním prostředí. To může být cenné pro plánování obchodních strategií, investičních rozhodnutí a politických opatření.

3.3.7 Ostatní přístupy

Dále je možné pro zhodnocení pozice země využít i další, méně známé indikátory, respektive indikátory, které se přímo nezaměřují na zhodnocení podnikatelského prostředí, avšak jsou rovněž důležité nežli výše uvedené.

Zprvu je možné zhodnotit celkovou úroveň korupce v zemi. Jedná se o jev, který dokáže negativně ovlivnit podnikání a vytvořit bariéry pro rozvoj zejména menších firem. I naopak nižší korupce obvykle přispívá k lepšímu podnikatelskému prostředí (Rose a Peiffer, 2018). Zde je možné využít například Corruption Perceptions Index (CPI) neboli česky Index vnímání korupce, který dokáže poskytnout přehled o úrovni korupce ve zkoumané zemi.

Další oblastí je zhodnocení celkové konkurenceschopnosti daňového systému zkoumaného státu. Zde je možné využít například The International Tax Competitiveness Index (ITCI) neboli česky Index mezinárodní daňové konkurenceschopnosti. Cílem tohoto indexu je poskytnout přehled o tom, jak efektivní jsou daňová opatření v jednotlivých zemích a jak atraktivní jsou pro podnikání a investice ve srovnání s jinými regiony, a to z pohledu daňového systému (Tax Foundation , 2023).

Dále existuje možnost zhodnocení celkové inovativnosti ekonomiky jako jednu z klíčových vlastností úspěšného hospodářství. Zde je možné využít například The Global Innovation Index (GII) neboli česky Globální inovační index. Daný ukazatel hodnotí inovační kapacitu zemí zahrnující faktory, jako jsou vědecký výzkum, vývoj, patenty a další (World Intellectual Property Organisation, 2023).

Nakonec je možné zhodnotit podnikatelské prostředí pomocí Index of Economic Freedom - Heritage Foundation's (The Heritage Foundation , 2023). Daný index měří úroveň ekonomické svobody v zemi z hlediska faktorů jako jsou obchodní svoboda, fiskální svoboda, vládní intervence a další.

4 Vlastní práce

Po provedení analýzy dostupné literatury je možné se věnovat vlastní práci. V souladu se strukturou teoretické části práce je předmětem zájmu dané části práce aktuální a budoucí faktory rozvoje podnikatelského prostředí země. Poslední kapitola je věnována mezinárodnímu srovnání podnikatelského prostředí Gruzie, a to na základě indikátorů uvedených v předchozí části práce.

4.1 Aktuální faktory rozvoje podnikatelského prostředí Gruzie

Za hlavní faktory aktuálního rozvoje podnikatelského prostředí země je možné považovat následující: nízká míra korupce, prozápadní politická orientace, strategická zeměpisná poloha, minimální administrativní bariéry podnikání, transparentní daňový systém a vhodné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Gruzie se tak stala naprosto vhodným příkladem kombinace celé řady faktorů, kde hlavním iniciátorem pozitivní změny podnikatelského prostředí posloužil stát.

Vzhledem k tomu, že hlavní příčinou příznivého postavení země z pohledu podnikatelských faktorů sehrály reformy Michaila Saakashviliho, jsou daným reformám věnována zvláštní kapitola.

4.1.1 Nízká míra korupce

Rozhodně je možné tvrdit, že korupce má silný vliv na podnikatelské prostředí. Daný jev může totiž negativním způsobem ovlivnit podnikání a ekonomiku. V 90. letech korupce v zemi vedla k narušení rovných podmínek pro podniky, což logicky mělo dopad na ekonomiku státu. Firmy, které měly dobré vztahy s korumpovanými gruzínskými úředníky nebo politiky, zcela běžně získávaly neoprávněné výhody před svou konkurencí. Celkově z pohledu zahraničních investorů byla Gruzie nepovažována na důvěrnou zemi a zahraniční investory se dané zemi výrazně vyhýbali.

Reformy zaměřené hlavně na antikorupční snahy bývalého prezidenta Saakashviliho dokázaly výrazně přeměnit podnikatelské prostředí země. Ve výsledku došlo k zemi k výraznému poklesu korupce, což se vyústilo v ekonomický růst. Podrobněji o reformách Saakashviliho je pojednáno v příslušné kapitole.

V porovnání s dalšími zeměmi v regionu je v současnosti Gruzie považována za relativně málo korupční, což je klíčový faktor pro podnikatelské prostředí, zejména pokud se jedná o evropské investory, kteří jsou hodně citliví na dané riziko. V posledním dostupném roce, což je rok 2022, dosáhla země 56 bodů ze 100 v rámci CPI indexu, díky čemuž se umístila na 41. místě. Dané umístění je mimo jiné shodné s Českou republikou. Pouze pro porovnání se sousedními zeměmi: Arménie se umístila na 63. místě, Turecko na 101. místě, a nakonec Ázerbájdžán na 157. místě. Postavení gruzínského státu je tak zcela jedinečné v celém kavkazském regionu.

4.1.2 Prozápádní politická orientace

Země se dlouhodobě snaží posílit své vazby se Západem, zejména s Evropskou unií a NATO. Tato snaha o přiblížení k Západu byla patrná zejména od roku 2003, kdy došlo k tak zvané Růžové revoluci a rozsáhlým reformám Saakashviliho. Tato revoluce přinesla změny v gruzínské politické scéně a vedla k orientaci směrem k demokracii a tržní ekonomice. Od roku 2003 zaujala Gruzie výraznou prozápadní orientací.

Gruzie uzavřela dohodu o přidružení s Evropskou unií v roce 2014, což byl krok směrem k posílení vazeb s Evropou. Země také vyjádřila zájem o členství v NATO, což vedlo k několika reformám v gruzínských ozbrojených silách. I naopak v roce 2009 vystoupila země ze SNS (Společenství nezávislých států), kde klíčovou roli hraje právě Rusko.

Díky tomu mezinárodní investory, zejména z USA a Evropy získaly jistotu v určité úrovni ochrany a zajištění svých investic, což nemohlo neovlivnit ekonomický rozvoj gruzínského státu.

Po odchodu Saakashviliho bylo ale možné vyzorovat určité tendence k návratu do původní vnější politiky směřované na orientaci na Rusko i přes to ale celkově je možné říci, že Gruzie se snaží upevnit svou prozápadní politickou orientaci, avšak vzhledem k regionálním vlivům a vnitřním výzvám je politická scéna v zemi stále komplexní a proměnlivá.

Celkově lze říci, že Gruzie aktivně usiluje o posílení vztahů se Západem a o integraci do evropských a transatlantických struktur, což odráží její politickou orientaci a snahu o demokratický rozvoj a modernizaci. Dané snahy byly posíleny v souvislosti se vpádem ruské armády na Ukrajinu v roce 2022. Gruzie zcela oprávněně se obává shodného scénáře, zejména s přihlédnutím k válce s Ruskem v roce 2008.

4.1.3 Strategická zeměpisná poloha

Gruzie se nachází na zeměpisné křižovatce Evropy a Asie, což jí poskytuje strategickou polohu pro obchod a investice – viz obrázek č. 3. Stát dále má přístup k Černému moři a četné přístavy. Dále je nutné zmínit i blízkost Turecka jako jedné z nejrychleji rostoucích ekonomik regionu. Na druhou stranu je Gruzie výrazně vzdálená od „problematických“ regionů Asie, což jsou například Afghánistán nebo Sýrie.

Obrázek 3. Gruzie a okolní země

Zdroj: Google maps, 2023

Z mapy uvedené výše zcela jednoznačně vyplývá i blízkost k evropským trhům, což je jednou ze základních výhod Gruzie zejména jako turistické destinace. Omezením je však to, že se do země z EU je možné se dostat hlavně letadlem.

Země má strategickou polohu v oblasti Jižního Kavkazu mezi Evropou a Asií, což jí poskytuje výjimečný geostrategický význam. Stát totiž leží na křižovatce důležitých dopravních tras spojujících Evropu a Asií.

Obrázek 4. Hlavní plynovody v kavkazském regionu a Turecku

Zdroj: Jam, 2023

Kromě toho je Gruzie i klíčovým průjezdem pro energetické trasy, včetně ropovodů a plynovodů, které spojují energetické zdroje zemí ležících v oblasti Kaspického moře s evropskými trhy.

V daném směru je nutné zdůraznit Transanatolský plynovod – viz obrázek č. 4. Daný plynovod může hrát naprosto zásadní roli na evropském trhu fosilních paliv po odmítnutí evropských zemí kupovat ruský plyn, což se stalo v roce 2022. To dává Gruzii roli důležitého hráče v energetické bezpečnosti evropského regionu.

4.1.4 Minimální administrativní bariéry, transparentní daňový systém

Díky rozsáhlým reformám Saakashviliho je podnikání v zemi velice snadné. Ve výsledku čehož se Gruzie objevuje v mezinárodním srovnání z hlediska transparentnosti a snadnosti podnikání. Podrobněji o tom je pojednáno v dalších kapitolách věnovaných mezinárodnímu srovnání země.

V dané kapitole je vhodné zmínit, že země má již delší dobu stejné daňové sazby, které jsou neměnné. Založení firmy (společnost s ručením omezeným) trvá v zemi jenom dva dny.

Přitom veškeré byrokratické kroky spojené se založením společnosti s ručením omezeným je možné vyřídit na jednom místě.

To samé se týká i celních předpisů. Ty jsou velice transparentní a místní úřady se stavějí k zahraničním podnikatelům relativně vstřícně. Ve výsledku tak země je lákává i z pohledu možného celního odbavení, což v souvislosti s výše zmíněnou zeměpisnou polohou může znamenat vznik vhodného synergického efektu – Gruzie se může stát významným logistickým centrem kavkazského regionu.

4.1.5 Vhodné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu

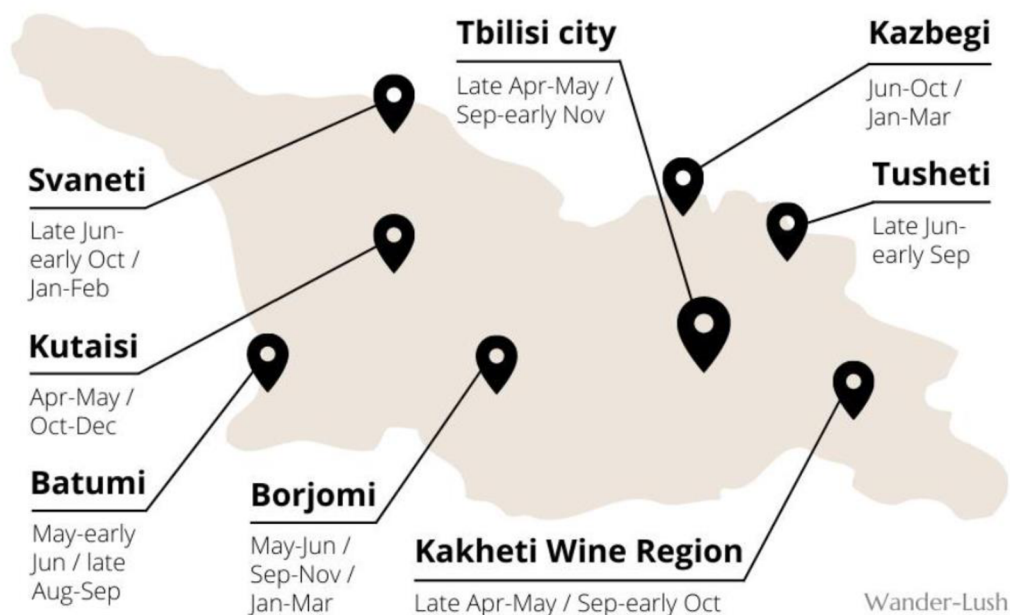
Je nutné říct, že v době existence Sovětského svazu byl daný stát jednou z klíčových turistických destinací pro obyvatele dané země. Pochopitelně s rozpadem Sovětského svazu, a hlavně v souvislosti s občanskou válkou ve zkoumaném státě v 90. letech přestal cestovní ruch hrát významnou roli. Počet turistů nepřevyšoval na konci 90. let ročně 300 tisíc lidí.

Všechno se ale změnilo s vládou Saakashviliho a rozsáhlými reformami, které dokázaly vhodným způsobem využít turistický potenciál země. V současné době se počet turistů pohybuje na úrovni sedmi milionů – viz tabulka č. 3. Jedná se o rozhodně pozoruhodný růst za tak krátkou dobu.

Gruzie má naprosto výborné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. Prvním předpokladem jsou přírodní krásy země – zejména místní hory. Stát má také i přístup k Černému moři a může díky tomu nabídnout i plážový odpočinek. Z mapy uvedené výše je jasně vidět i naprosto výborná geografická blízkost země k Evropě, což je jeden z klíčových světových zdrojových regionů turistů. Například letadlem z Prahy je možné se dostat do Gruzie za necelé čtyři hodiny. Dále má stát bohatou historii a kulturní dědictví, které zahrnuje starobylá města, kostely, pevnosti a také i bohaté lidové tradice. I gastoturismus země má pevné předpoklady, aby posloužily lákadlem pro turisty: gruzínská kuchyně je naprosto jedinečná, a navíc země má velice rozvinuté vinařství. Stát má nakonec velice benevolentní přístup k turistům, obyvatelé EU mohou pobývat na území země až jeden rok.

Přitom je nutné zdůraznit, že nabídka hlavních turistických destinací je relativně pestrá, a v podstatě každý region země má co nabídnout svým návštěvníkům během ročního období, o čemž je možné se ujistit z obrázku č. 5.

Obrázek 5. Hlavní turistické destinace země a doporučené období návštěvy

Zdroj: Lush, 2023

Za hlavní příčinu rozvoje je možné považovat rozsáhlé reformy, které dokázaly zjednodušit podnikání v daném sektoru a dále nalákat i zahraniční investice. Dalším pilířem jsou rozsáhlé investice v obnovu místní turistické infrastruktury a její přizpůsobení mezinárodním standardům. Kromě toho prezident země svým vlastním příkladem ukazoval a prezentoval stát jako turistickou destinaci na mezinárodním trhu cestovního ruchu.

Celkově daný sektor generoval v předcovidových letech přibližně tři miliardy USD – viz tabulka č. 3. Relativně se tak jednalo o 10-16 % místního HDP. V předcovidových letech podíl cestovního ruchu na exportu země činil přibližně třicet procent. Jde tak v současnosti o naprosto zásadní sektor místní ekonomiky a hlavní hnací sílu ekonomického růstu státu.

Z tabulky je evidentní, že neustále dochází k růstu, a to jak počtu turistů, tak i objemu jejich útrat. Zde je možné poukázat na vhodnou propagační kampaň země jako turistické destinace. Jedná se o vhodnou ukázkou použití jednoho sektoru pro rozvoj celé ekonomiky. Katalyzátorem rozvoje je Adžárie s městem Batumi, v dnešní době ale dochází k rozšíření mezinárodního cestovního ruchu i do dalších regionů.

Tabulka 3 Počet turistů v Gruzii v tis. osob a jejich útraty v mld. USD v letech 2014-2020

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet turistů v tis. osob	5 004	5 256	5 393	6 483	7 203	7 726	1 513
Útraty turistů v mld USD	1,97	2,05	2,31	2,97	3,52	3,55	0,5

Zdroj: The World Bank, 2023

Zajímavá je struktura aktuálních návštěvníků země. Na prvním místě je Rusko s 20 %, dále Turecko s 18 % a sousední Arménie s 13 %. Přitom Gruzie má od roku 2008 zcela přerušené diplomatické vztahy s ruským státem, a to i kvůli tomu, že Rusko okupuje část gruzínského území. Za hlavní důvod návštěvy země je považován odpočinek a rekreace s 50 %, na druhém místě je návštěva rodinných příslušníků s 20 %. Třetina turistů jede do hlavního města Tbilisi, stejný počet turistů se vydá do region Adžárie s jeho perlou černomořským městem Batumi. V průměru turista stráví v zemi šest nocí, přitom ještě v roce 2015 se jednalo jen o tři noci.

4.1.6 Reformy Saakashviliho a jejich vliv na podnikatelské prostředí

Vláda daného gruzínského prezidenta je vhodnou ukázkou toho, že silná politická vůle může hrát klíčovou roli v boji proti korupci. Za jeho vládnutí byla gruzínská vláda odhodlána potlačovat korupci a provádět zcela nekompromisní politická opatření.

Michail Saakashvili, který byl prezidentem Gruzie v letech 2004 až 2013, přivedl do země řadu významných politických a hospodářských reforem s cílem transformovat zemi a zlepšit podnikatelské prostředí. Jeho reformy byly založeny na tří pilířích: deregulace, snížení byrokratických překážek, a hlavně boj proti korupci.

Vedení země pod jeho vedením usilovala o zjednodušení administrativních postupů a snížení byrokracie, což mělo usnadnit podnikání a zlepšit obchodní prostředí. Naprosto jedinečné byly reformy v oblasti daňového práva a rušení celé řady daňových povinností a dozoru ze strany státu v oblasti podnikání.

Za hlavní podstatu jeho reforem je možné považovat nelítostný boj s místní korupcí, zejména na nejnižší administrativní úrovni. Ve výsledku Saakashvili razantně potlačil korupci v zemi. Naprosto jedinečné reformy se například dotkly dopravní policie, která byla zcela

rozpuštěna. Součástí boje proti korupci byla rozsáhlá digitalizace veřejných služeb. Díky tomu došlo ke zvýšení transparentnosti veřejné a státní správy.

Za jeho vlády došlo k realizaci rozsáhlých projektů v rámci místní infrastruktury, zejména určené rozvoji turismu. Modernizace infrastruktury státu z něj udělalo atraktivním místem pro podnikání, zejména region Adžárie a město Batumi. Prezident se snažil udělat ze země významný dopravní uzel regionu.

Tabulka 4. Změny v HDP a čistý příliv PZI v letech 2004-2013 v mld. USD

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
HDP v mld USD	5,1	6,4	7,7	10,1	12,8	12,2	10,7	15,1	16,5	17,1
PZI v mld. USD	0,4	0,4	1	1,8	1,6	0,6	0,9	1	0,9	1

Zdroj: The World Bank, 2023

Země za jeho vlády zažila ekonomický růst a rovněž stála vyhledávaným místem pro zahraniční investory, o čemž je možné se ujistit z tabulky č. 4 poskytující přehled o vývoji HDP. Saakashvili v podstatě převzal ekonomiku, jejíž výše HDP činila v roce 2003 čtyři miliardy USD a na konci jeho vlády bylo HDP čtyřikrát vyšší. Příliv PZI v roce 2003 byl ve výši 0,3 mld USD a v posledním roce jeho vládnutí byl třikrát vyšší.

Hnací silou PZI je rozhodně vhodně politické prostředí a ochrana investorských práv. Přitom nelze říct, že mezinárodní investice směřují pouze do turismu, zahraniční investory se zajímají i o ostatní sektory. Gruzínská ekonomika tak rozhodně není závislá jenom na jedné destinace nebo sektoru pro PZI.

Bohužel daný prezident nedokázal udržet tempo nasazené v prvních letech svého vládnutí. Navíc jeho image byla negativně ovlivněna válkou v Jižní Osetii v roce 2008. Jeho vláda byla ukončena masovými protesty.

4.2 Možné budoucí faktory rozvoje a ohrožení podnikatelského prostředí Gruzie

Je vhodné se také zamýšlet nad vývojem budoucnosti a uvést možné faktory rozvoje a zároveň i ohrožení podnikatelského prostředí země.

4.2.1 Možné příležitosti podnikatelského prostředí

Zprv je nutné říct, že současné faktory zmíněné v předchozí kapitole budou platné i do budoucnosti, není možné předpokládat, že dojde k zániku aspoň jednoho z nich. Samozřejmě lze oponovat, že současná gruzínská vláda je v něčem proruská, avšak gruzínská společnost se již změnila jednou a provždy. Prozápadní směr orientace gruzínské společnosti je více než patrný. Bylo to například vidět na posledním případě protestů proti místní vládou chystanému návrhu zákona týkajícího se tak zvaných „zahraničních agentů“, což je de facto kopie stejného zákona platného pro Rusko. Ve výsledku musela vláda stáhnout daný kontroverzní zákon.

Významnou příležitostí rozvoje podnikatelského prostředí Gruzie se může stát další orientace a integrace země s EU a NATO. V březnu roku 2022 daná země oficiálně požádala o vstup do EU. Prozatím země nedostala oficiální pozvánku o vstup, ale spíše stanovisko Evropské komise s výčtem oblastí nutných pro zlepšení. I přes to je jasná tendence gruzínských voličů vstoupit do EU. Díky vstupu Gruzie může podnikatelské prostředí Gruzie profitovat z evropských investic a turistů. Zde může Gruzie zopakovat úspěch Chorvatska, prozápadní politika kterého přinesla významnou obnovu ekonomiky.

Jako zajímavý prvek budoucností cestovního ruchu země se jeví rozvoj hazardního cestovního ruchu se zaměřením na zahraniční turisty z muslimských zemí. Stát je totiž situován nedaleko islámských států, kde je hazard zcela zakázán – jedná se o Turecko, Ázerbájdžán a Irán. Gruzie je tak nejbližší zemí celého regionu kam je možné zajet například do kasina.

Gruzie má relativně levnou, avšak vzdělanou pracovní sílu, a navíc je v zemi relativně slušná znalost angličtiny, což může být zajímavé pro evropské podniky hodlající otevřít v zemi například centra sdílených služeb s orientací na obsloužení evropských klientů v angličtině. Podle světově známého English Proficiency Index z roku 2023 se usadila Gruzie na 32. místě

ze 113 zemí. Žádná z okolních zemí nemá takovou úroveň znalosti angličtiny. Pouze pro zajímavost – Česká republika je dle daného indexu na 26. místě.

Válka na Ukrajině a násilná mobilizace v Rusku přinesla výraznou migrační vlnu z Ruska do okolních zemí, jednou z nich byla rozhodně Gruzie. Kavkazský stát se tak stal buď trvalým nebo dočasným místem pobytu pro přibližně 112 tisíc Rusů. V případě aplikace vhodné migrační politiky může tak Gruzie získat značnou posilu svého podnikatelského prostředí. Zde je ovšem nutné upozornit na nutnost nastavení a aplikace vhodné migrační politiky vlády země, která by měla vytvořit jasná pravidla pro migranty a snažit se ponechat lidi, kteří by byli přínosem pro gruzínský stát.

Gruzie také může být zajímavá z hlediska svého energetického potenciálu. Jedná se zejména o obnovitelné zdroje energie, kterých má země opravdu dostatek. Vodní elektrárny, energie větru nebo slunce mohou být zajímavou příležitostí.

4.2.2 Možná ohrožení podnikatelského prostředí

Za hlavní ohrožení podnikatelského prostředí země je možné považovat možný vpád Ruska do dané kavkazské republiky. Jedná se o zcela reálný scénář, zejména s potazem na již proběhlý vpád ruské armády do gruzínských regionů v roce 2008, které přivedly k anexi části gruzínského území. Rovněž je nutné zmínit i aktuální válku na Ukrajině, která byla de facto zopakováním gruzínského scénáře ze strany Ruska: podpora místních separatistů, snaha „zachránit“ obyvatelstvo sousední země, vojenská agrese, hybridní válka apod. Dané riziko dokáže zcela zničit místní podnikatelské prostředí. Přitom daný scénář je vzhledem k aktuálním událostem zcela reálný a nemůže být jednoznačně vyloučen. Jeho pravděpodobnost není ovšem možné vyhodnotit.

Dalším ohrožením je možná nestabilita v sousedních kavkazských republikách Ruska a rovněž prohloubení konfliktu mezi Arménií a Ázerbájdžánem. Daná situace může přinést zejména zvýšený počet nelegálních migrantů.

Možným ohrožením podnikatelského prostředí země je nedostatečná péče vlády o rozvoj místní infrastruktury. Přitom právě infrastruktura je slabým místem místního podnikatelského prostředí.

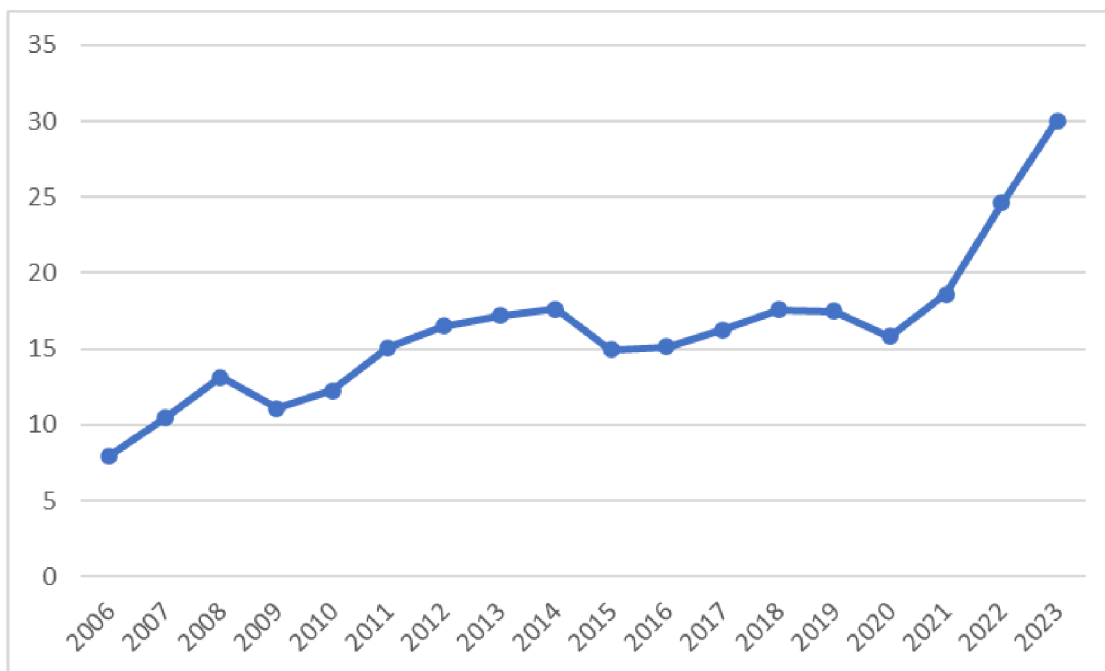
4.3 Mezinárodní porovnání pozice Gruzie z pohledu rozvoje podnikatelského prostředí

4.3.1 HDP, HDP na obyvatele

Ekonomika Gruzie zažívá v posledním desetiletí významný ekonomický růst, což je nejlépe vidět na grafu č. 1 poskytujícím přehled o růstu HDP. Hospodářství země roste po celou dobu sledování, jedinou výjimkou jsou celosvětové krize – v letech 2008/2009 a poslední pandemie COVID-19. Za růstem ekonomiky v posledním roce stojí především válka na Ukrajině, která přivedla k migraci jak ruských obyvatel, tak i ruských firem do nejbližšího zahraničí, ve výsledku země získala významnou finanční „injekci“. Navíc země zůstala jednou z klíčových outcomingových turistických destinací pro Rusy.

Z hlediska celkového vývoje HDP se nachází Gruzie v první stovce zemí, jejími „sousedy“ z daného hlediska jsou Macao, Senegal nebo Bosna. Pochopitelně podle daného mezinárodního porovnání je situace v Gruzii méně vhodná, a to kvůli velikosti místní ekonomiky. Je nutné ovšem poukázat na vysoká tempa růstu.

Graf 1. HDP Gruzie v letech 2006-2023 v mld. USD

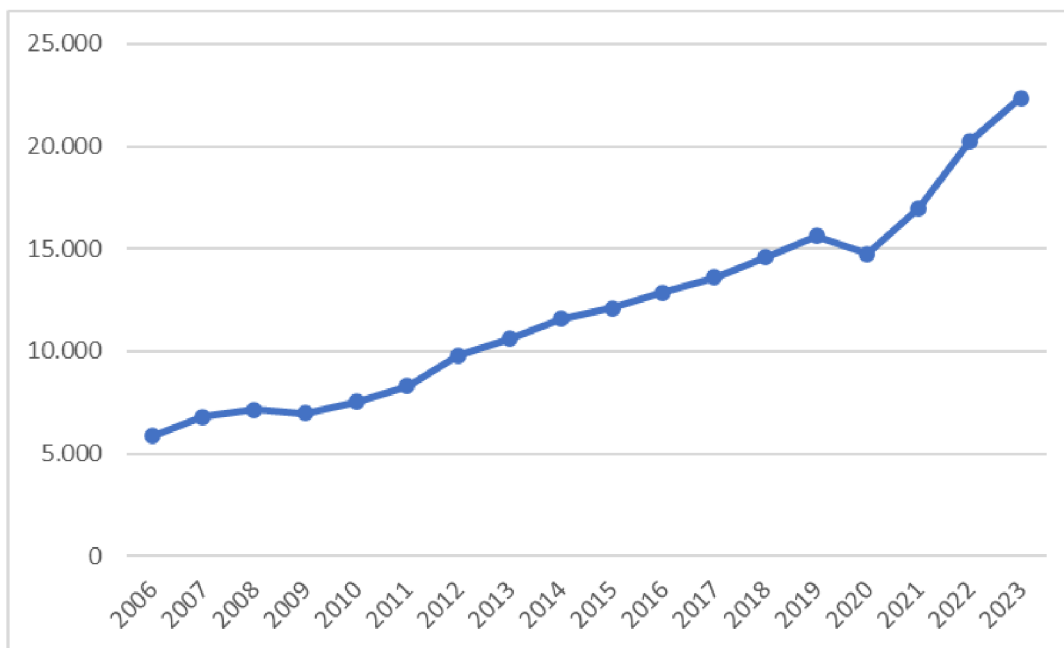

Zdroj: IMF, The World Bank, 2024

Růst hospodářství země je rovněž vidět i na grafu č. 2. Je vidět, že ekonomika země neustále roste, zrychlení je možné vidět v posledních letech, právě díky masové migraci Rusů

do Gruzie. Otázkou ovšem zůstává integrace těchto lidí do gruzínské ekonomiky. I přes to se jedná o významný impulz pro aktuální rozvoj místní ekonomiky. Hlavní hnací silou rozvoje ekonomiky však stále je cestovní ruch. Zde stále existují vhodné příležitosti pro rozvoj, a to jak pro místní podnikatele, tak i pro zahraniční investory.

Graf 2. HDP Gruzie na osobu v letech 2006-2023 v USD

Zdroj: IMF, The World Bank, 2024

Z hlediska postavení země v mezinárodním prostředí jde o přibližně 70. pozici. Shodnou výši HDP na osobu má Severní Makedonie, Arménie nebo Albánie. Zde je rovněž vhodné poukázat na z tohoto hlediska relativně malou kupní sílu místních obyvatel.

Na druhou stranu je pozoruhodná rostoucí tendence daného ukazatele. Nízká kupní síla může navíc být kompenzována relativně nízkými náklady na pracovní sílu. Do budoucna tak může Gruzie stát třeba zemí lákající vznik logistických hubů regionu nebo center sdílených služeb pro evropské trhy.

4.3.2 Tok a stav PZI

Gruzie se těší zájmu zahraničních investorů – viz graf č. 3. Je však vidět, že čistý příliv investic do místní ekonomiky je silně závislý na hospodářském cyklu. Ekonomická krize z let 2008-2008, potažmo světový propad ekonomiky kvůli zavedení proticovidových opatření měl výrazný dopad na tok PZI. Je však nutné říct, že z pohledu daného indikátoru je místní

ekonomiky silně odolná vůči stresu a již za jeden nebo dva roky se tok investic vrátil na svou původní úroveň.

Graf 3. Čisté PZI do Gruzie v letech 2006-2023 v mil USD

Zdroj: Geostat, 2024

Hlavními zdrojovými zeměmi jsou pro Gruzii Ázerbájdžán, Velká Británie, Turecko a Nizozemí. Ze sektorového hlediska se jedná o finance, dopravu a informační sektor. Jedná se o nejdynamičtější se rozvíjející sektory ekonomiky.

Zde je zase vhodné připomenout co, co bylo uvedeno výše – PZI nesměřují do jednoho sektoru a nemají charakter spekulativních investic krátkodobého charakteru. Jinými slovy, investoři třeba nekládají peníze do rizikových obligací. Jedná se skutečně o dlouhodobé investiční záměry se snahou zůstat v zemi. Pozitivně je také nutné vyhodnotit, že Gruzie není z hlediska zdrojových zemí závislá jen na jednom regionu či státu.

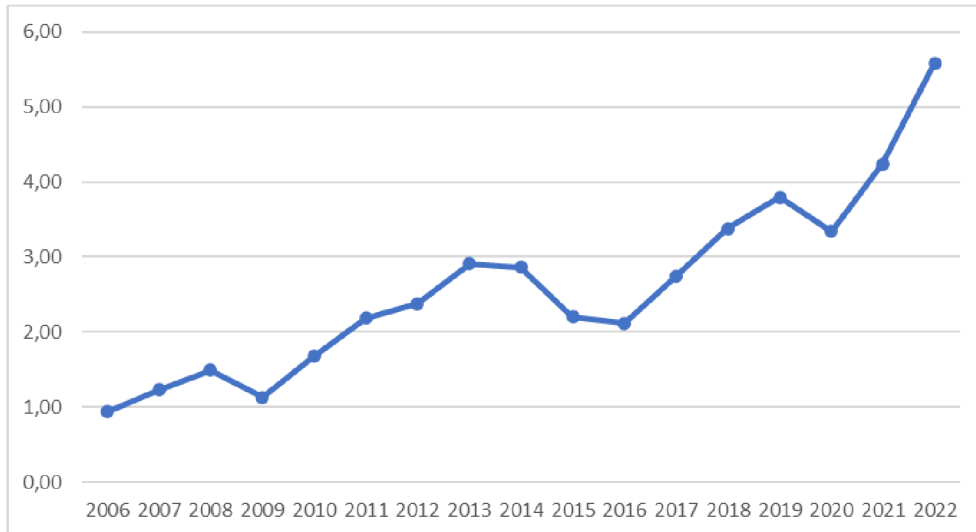
4.3.3 Zapojení do mezinárodního obchodu, otevřenost ekonomiky

Stát má neustále rostoucí export, což je vidět na grafu č. 4. Během posledních let je také možné vidět zrychlení tempa růstu objemu vývozu. Největšími vývozy Gruzie jsou měděná ruda, feroslitiny, automobily a samozřejmě známé gruzínské víno. Zboží je vyváženo převážně do Číny, Ruska a Ázerbájdžánu.

Struktura exportu země je tak značně diverzifikována a Gruzie tak není rozhodně závislá na poptávce jen po jedné komoditě. Rovněž je nutné dodat, že export je výrazně kolísavou

veličinou. Propad je vidět třeba v letech 2014-2017, a to v závislosti na celosvětové poptávce. Dlouhodobá tendence růstu je ale více než patrná.

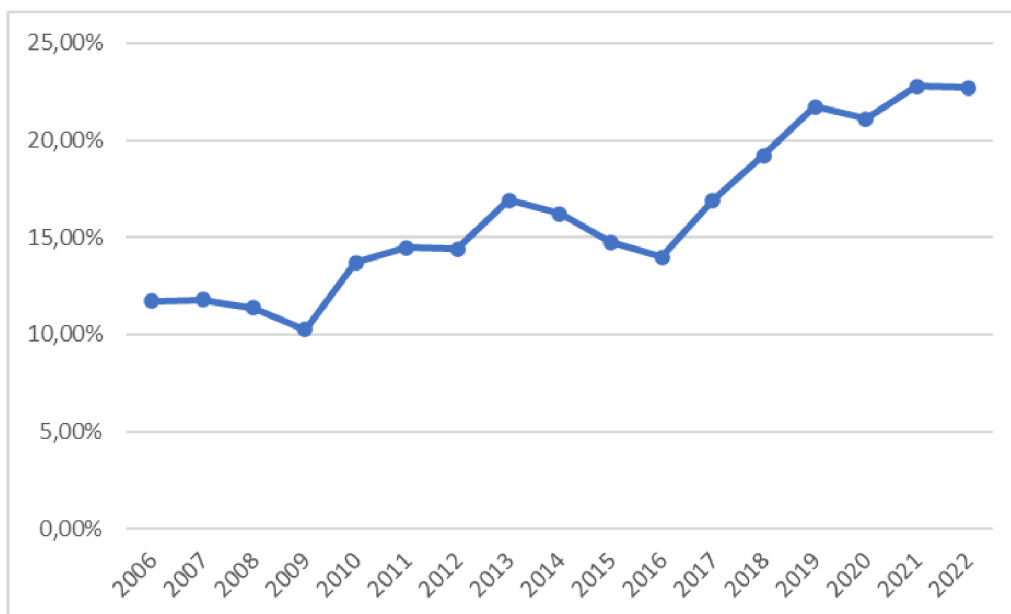
Graf 4. Export Gruzie v letech 2006-2022 v mld. USD

Zdroj: Geostat, 2024

Podle daného indikátoru je gruzínská ekonomika v první stovce zemí spolu se Salvadorem nebo Hondurasem. Zde platí závěry uvedené v kapitole věnované HDP a HDP na osobu.

Graf 5. Podíl exportu Gruzie na HDP v letech 2006-2022 v %

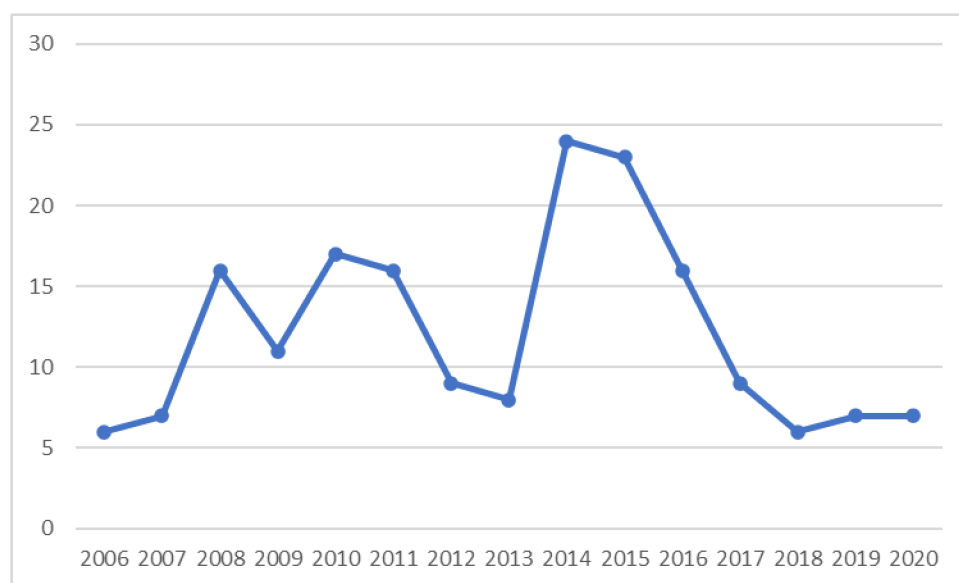
Zdroj: Geostat, 2024

Ne méně důležitý ukazatel je podíl vývozu na HDP země – viz graf č. 5. Jak je z něj patrné, dochází ke stále většímu otevření místní ekonomiky vůči vnějšímu světu. V době psaní dané práce přibližně čtvrtina HDP je tvořena ve vztahu s vnějším světem. Je to také pozitivní indikátor svědčící o posílení role země, zboží Gruzie se těší poptávce na celosvětovém trhu.

4.3.4 Ease of Doing Business

Za největší úspěch země je možné rozhodně považovat umístění Gruzie v rámci Indexu snadnosti podnikání – viz graf č. 6. Země je podle daného indexu v první dvacítkě předních států. Jedinou výjimkou bylo pouze období mezi lety 2013 až 2016, což je možné propojit s politickými změnami v Gruzii. V posledních letech se ale jedná o zcela výbornou situaci svědčící o snadnost podnikání.

Graf 6. Ease of Doing Business (umístění) v letech 2006-2020

Zdroj: *Doing Business Report, 2024*

V podstatě je možné tvrdit, že podle daného ukazatele podniková sféra země vytváří pozitivní podmínky pro vedení podnikání, jsou dodržena vlastnická práva a země je rozhodně velice atraktivitu pro zahraniční investory. Z tohoto hlediska je situace v Gruzii srovnatelná například s Estonskem, Tchaj-wanem Švédskem.

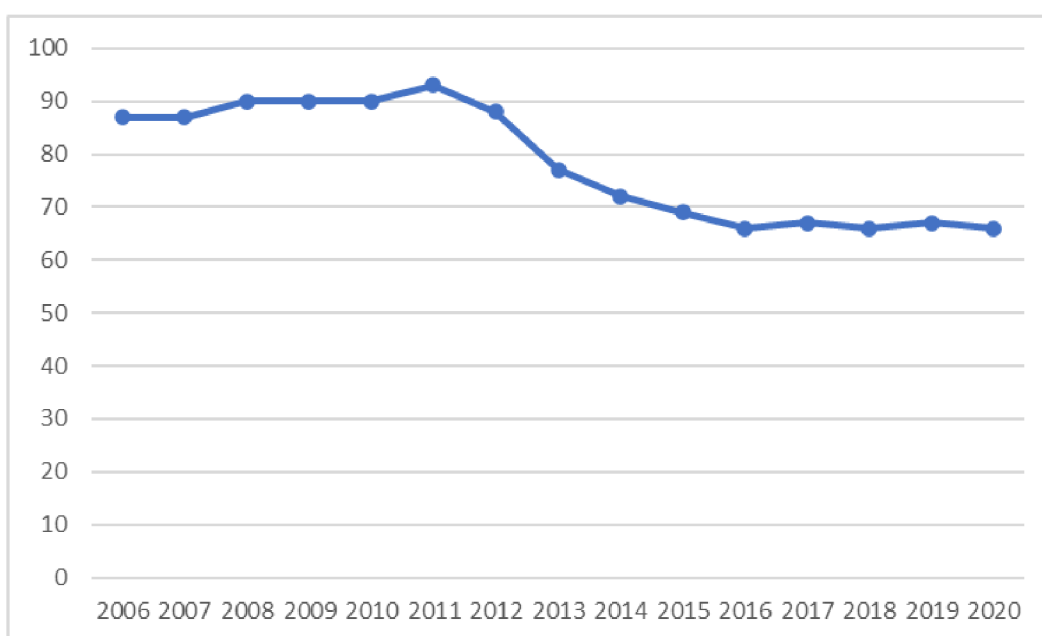
Podnikání je tak v Gruzii z mezinárodního pohledu jedno z nejsnadnějších ve světě. Je to vhodným způsobem násobeno podnikatelskými příležitostmi, které překračují hranice jenom

gruzínského státu. Gruzie se tak může stát „bránou“ pro vstup na ostatní, méně rozvinuté trhy regionu.

4.3.5 Global Competitiveness Report

Podle Global Competitiveness Report země má relativně dobrou situaci – viz graf č. 7. V podstatě jde o zhodnocení toho, nakolik je země schopna zabezpečit prosperitu svých občanů. Hodnoty pro Gruzii se pohybují nad průměrem, což je možné hodnotit pozitivně. Jako problematické se jeví pokles ukazatele v posledních letech, důvodem jsou politické změny v zemi.

Graf 7. Global Competitiveness report (rank) v letech 2006-2020

Zdroj: Tradingeconomics, 2024

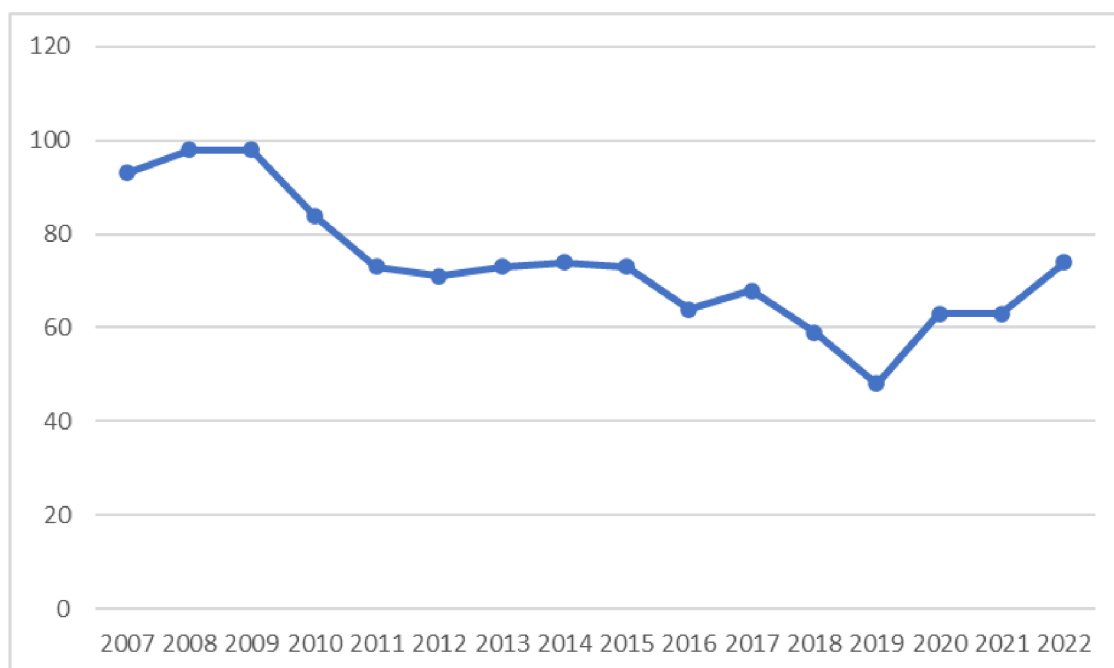
Podle daného ukazatele je Gruzie přibližně v půlce seznamu spolu se Srbskem a Černou Horou. Gruzie tak z celosvětového hlediska dosahuje průměrných hodnot a má příležitost pro zlepšení. I přes to je možné říct, že z mezinárodního porovnání je daná pozice relativně dobrá, jelikož poukazuje na vysoký potenciál místního trhu.

4.3.6 Ostatní přístupy

Na závěr zbývá uvést méně významné přístupy, které se přímo netýkají podnikatelského prostředí, avšak jsou schopny poukázat na problémy či naopak přednosti v daném typu prostředí.

Prvním takovým indexem je ukazatel, který je zaměřen na evaluaci inovativností zemí – viz graf č. 8. V porovnání s ostatními zeměmi je Gruzie v polovině seznamu a pohybuje se na 70-80 místě z 132 zemí. Shodnou pozici zaujímají Kuvajt nebo Bahrajn. Jak je zřejmé, ekonomika země je průměrně inovativní. Rozhodně se ale nejedná o hlavní sílu daného státu na mezinárodní úrovni. Gruzie z dlouhodobého hlediska nemůže soupeřit ve své inovativnosti.

Graf 8. Global Innovation Index Gruzie v letech 2007-2022

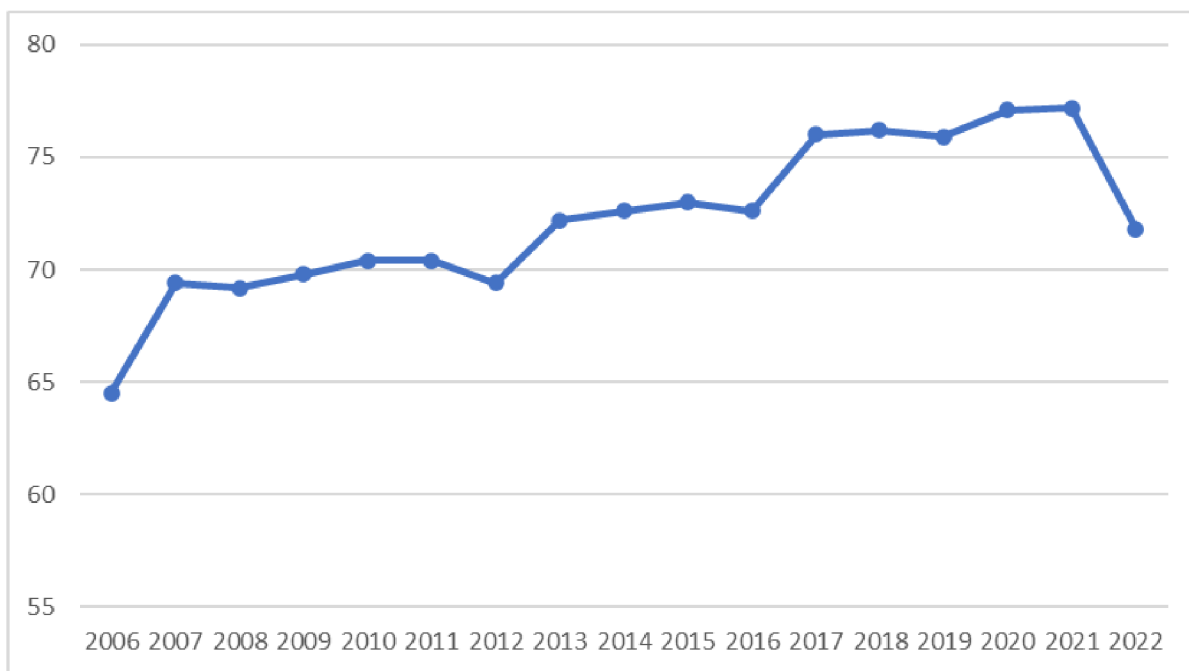
Zdroj: *Global Innovation Index, 2024*

Dalším indexem je měření ekonomické svobody – viz graf č. 9. Jak je zřejmé, z daného pohledu neustále dochází ke zlepšení ekonomické svobody, která je nutnou podmínkou pro rozvoj podnikatelského sektoru.

Země podle daného indexu se pohybuje v první čtyřicítce z přibližně 180 zemí, shodnou výši indexu má třeba Izrael, Slovensko nebo Slovinsko. Je tak zřejmé, že ekonomická svoboda v kavkazské republice je shodná s relativně rozvinutými zeměmi. Mezinárodní investice tak mohou bez problémů působit v daném státě, zde jim nebude hrozit třeba znárodnění či výrazné

překážky – politické a administrativní okolí v zemi se výrazně přibližuje evropskému s jeho důkladnou ochranou práv investorů.

Graf 9. Index of Economic Freedom (Heritage Foundation's) Gruzie v letech 2006-2022

Zdroj: *Index of Economic Freedom, 2024*

Na závěr je vhodné zmínit i to, že země má relativně nízkou míru korupce. V roce 2022 podle světově známého Indexu vnímání korupce od Transparency international měla země 41. místo ze 180 zemí. Jedná se mimochodem o situaci srovnatelnou se vnímáním korupce v České republice. Přitom korupce je vnímána jak významná bariéra rozvoje podnikání. Z tohoto hlediska je zřejmé, že Gruzie má výjimečné postavení ve svém regionu, korupce v zemi je srovnatelná s evropskými zeměmi.

5 Výsledky a diskuse

Dále budou uvedeny klíčové výsledky dané práce, a to vzhledem k budoucnosti podnikatelského prostředí země. Následně jsou tyto klíčové výsledky porovnány se šetření jiných autorů ve stejném směru.

V rámci bakalářské práce bylo upozorněno na to, že Gruzie má naprosto výbornou zeměpisnou polohu a může se stát jedním z logistických center regionu, zejména s potazem na snadnost vedení podnikání.

Istrate (2019) ovšem ve svém zhodnocení pozice Gruzie z tohoto pohledu uvádí, že země stále má relativně nerozvinutou infrastrukturu, zejména dopravního charakteru. Daná infrastruktura výrazným způsobem negativně ovlivňuje postavení Gruzie jako možného regionálního dopravního huba. Je to možné vnímat jako vhodnou příležitost pro gruzínskou vládu. Jejím dalším krokem, který by navazoval na předchozí úspěchy by se mohl stát rozvoj právě kvality dopravy.

V bakalářské práce bylo rovněž upozorněno i na strategickou pozici Gruzie z pohledu tranzitní země – jedná se o stát, který může zajistit bezpečný převoz fosilních paliv od států ležících ve Střední Asii, respektive kolem Kaspického moře.

Jedná se přitom o velké téma, zejména v evropských zemích. Podle Bloomberg (2024) jde o jedno z klíčových evropských téma, zejména po přerušení dodávek ropy a plynu z Ruska. Na jedné straně existuje významná poptávka po těchto nerostných surovinách v evropských zemích a na straně druhé existuje nabídka dovozu daných surovin. K tomu je nutné dodat i možnou spolupráci v oblasti těžby formou dodávek vyspělé technologie z evropských zemí.

Krasnova (2023) v souvislosti s Gruzíí upozorňuje na její odlišnost, která může hrát v budoucnosti významnou roli. Jedná se o relativně dobře rozloženou ekonomickou aktivitu v zemi. Samozřejmě z hlediska podnikání se jeví jako zásadní hlavní město státu, což je Tbilisi. Země ale má významný přístav Batumi a region kolem něj, který je hlavním lákadlem pro cestovní ruch. Dále je zde například Kutaisi se zónou volného obchodu a doslova denní možností se dostat letecky do Evropy.

Stát je tak značně diverzifikován a na rozdíl od sousedních zemí, zahraniční investor může vybrat ten region, který mu přijde jako vhodný. Není nutné zaměřovat svoje aktivity jen do jedné oblasti.

6 Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce byla analýza aktuálních faktorů rozvoje podnikatelského prostředí Gruzie. Pro účely naplnění zvoleného cíle byla prozkoumána situace v zemi, byla provedena základní evaluace podnikatelského prostředí ve státě a byly vytvořeny možné scénáře budoucího vývoje.

Prvním dílčím cílem práce bylo vymezení hlavních hnacích faktorů rozvoje podnikatelského prostředí Gruzie. Za tyto faktory je možné považovat následující: nízká míra korupce, prozápadní politická orientace, strategická zeměpisná poloha, minimální administrativní bariéry podnikání, transparentní daňový systém a vhodné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Rovněž je nutné dát zvláštní důraz na rozsáhlé reformy bývalého prezidenta Michaila Saakashviliho. Díky jeho reformám došlo k významnému zlepšení podnikatelského prostředí státu.

Druhým dílčím cílem byla charakteristika podnikatelského prostředí Gruzie v mezinárodním měřítku. Zde je nutné uvést, že země má vytvořené vhodné předpoklady v mezinárodním měřítku. To se následně odráží i na ekonomických ukazatelích: ekonomika země se stává čím dále, tím více otevřenou, neustále dochází k ekonomickému růstu a hlavně jsou pozice Gruzie z pohledu mezinárodních indikátorů podnikatelského prostředí velice pozitivní, zejména vzhledem k ekonomickému růstu. Naprosto výjimečnou pozici v celosvětovém porovnání zaujímá Gruzie v rámci zhodnocení míry korupce a snadnosti vedení podnikání.

Třetím dílčím cílem byla tvorba možných scénářů vývoje budoucího podnikatelského prostředí Gruzie. Zde je nutné uvést, že stát je silně závislý na situaci v sousední zemi, což je Rusko. Na jednu stranu masová migrace z Ruska z důvodů obav o mobilizaci, přispěla k růstu místní ekonomiky. K tomu je nutné dodat i klíčovou pozici Ruska z pohledu dovozu, vývozu a rovněž i na trhu cestovního ruchu. Na stánu druhou je nutné připomenout agresivní a ničím nepodpořený vpád armády Ruska a odtržení části gruzínského území.

Na základě provedeného šetření je tak možné odpovědět i na hlavní cíl práce. Ze současných aktuálních faktorů rozvoje podnikatelského prostředí Gruzie je možné zmínit následující: pozitivní a dlouhodobý dopady reform Saakashviliho, vhodné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, geografické umístění státu, minimální bariéry pro založení a rozvoj podnikání a prozápadní orientace Gruzínců.

Zvolená kavkazská republika má rozhodně velký potenciál, a to díky svému podnikatelskému prostředí. Jedná se o stát, který je doslova učebnicovou ukázkou toho, že korupce a administrativní bariéry podnikání je zcela možné překonat a následně nastartovat ekonomický růst.

V poslední době se stává Gruzie vyhledávaným místem pro ruskou migraci, a to jak z pohledu firem, tak i fyzických osob. Díky tomu dostává země významný vnější ekonomický impulz. Má se upozornit i na možné problémy s tím spojené – příkladem je větší poptávka po bydlení, a to jak komerčního, tak i určeného pro bydlení soukromých osob, což se může odrazit na růstu místních nájmu.

Celkově je ale možné říct, že podnikatelské prostředí Gruzie je pozitivní a je schopno nabídnout především snadnost podnikání a ochranu práv investorů. Do budoucnosti je možné shledat příležitosti především v cestovním ruchu, dopravě a finančním sektoru.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literatura

- BARTUŠKA, Václav. HERRMANN, Martin. PANTUČEK, Jaroslav. TOMŠÍK, Vladimír. 2009. *Energetická politika*. Praha: Institut Václava Klause. 86 s. ISBN 978-80-865-4777-0.
- BERÁNEK, Jaromír. 2016. *Moderní řízení hotelového provozu*. 5., zcela přepracované vydání. Praha: Grada Publishing. 336 s. ISBN 978-80-86724-45-4.
- DVOŘÁČEK, Jiří. 2010. *Outsourcing a offshoring podnikatelských činností*. Praha: C. H. Beck. 208 s. ISBN 978-80-7400-010-2.
- DVOŘÁČEK, Jiří. 2012. *Podnik a jeho okolí. Jak přežít v konkurenčním prostředí*. Praha: C. H. Beck. 192 s. ISBN 978-80-7400-224-3.
- FIREND, Alan Rasch. 2019. *Strategic Mistakes: Examples on How global companies go wrong*. American University of Malta: Independently published. 142 s. ISBN 978-1696163811.
- FOTR, Jiří. VACÍK, Emil. SOUČEK, Ivan. ŠPAČEK, Miroslav. HÁJEK, Stanislav. 2019. *Tvorba strategie a strategické plánování: Teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing. 416 s. ISBN 978-80-271-2499-2.
- HOLEČKOVÁ, Lenka. HYRŠLOVÁ, Jaroslava. 2018. *Ekonomika podniku*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu. 296 s. ISBN 978-80-87839-90-4.
- HOWARD, Marks. 2022. *Ovládněte tržní cykly: a zvýšíte své investiční zisky*. Praha: Grada Publishing. 232 s. ISBN 978-80-271-2500-5.
- HRABALOVÁ, Lenka. 2023. *Mozaikou Íránu. S průvodkyní po fascinující zemi plné kontrastů*. 376 s. Brno: Jota. 376 s. ISBN 978-80-7689-136-4.
- HUČKA, Miroslav. KISLINGEROVÁ, Eva. MALÝ, Milan. 2011. *Vývojové tendence velkých podniků. Podniky v 21. století*. Praha: C. H. Beck. 304 s. ISBN 978-80-7400-198-7.
- JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. 2013. *Strategický marketing - Strategie a trendy*. Praha: Grada Publishing. 368 s. ISBN 978-80-247-4670-8
- JUREČKA, Václav. 2017. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing. 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.
- KALÍNSKÁ, Emilie. 2013. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada Publishing. 368 s. ISBN: 978-80-247-4694-4.
- KEŘKOVSKÝ, Miloslav. 2003. *Strategické řízení firemních informací. Teorie pro praxi*. Praha: C. H. Beck. 204 s. ISBN 80-7179-730-8.

- KOHOUT, Pavel. 2012. *Investiční strategie pro třetí tisíciletí*. 7. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Grada Publishing. 272 s. ISBN 978-80-247-5064-4.
- MACHKOVÁ, Hana. ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva. SATO, Alexej. 2014. *Mezinárodní obchodní operace*. 6., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing. 256 s. ISBN 978-80-247-4874-0.
- MALACH, Antonín. 2004. *Jak podnikat po vstupu do EU*. Praha: Grada Publishing. 528 s. ISBN 978-80-247-6384-2.
- MANDEL, Martin. DURČÁKOVÁ, Jaroslava. 2016. *Mezinárodní finance a devizový trh*. Praha: Management Press. 496 s. ISBN 978-8072-612-871.
- MULAČOVÁ, Věra. MULAČ, Petr. 2013. *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada Publishing. 520 s. ISBN 978-80-247-4780-4.
- PILAŘOVÁ, Irena. 2016. *Leadership & management development: Role, úlohy a kompetence managerů a lídrů*. Praha: Grada Publishing. 168 s. ISBN 978-80-247-5721-6.
- PILNÝ, Ivan. 2016. *Digitální ekonomika*. Praha: BizBooks. 216 s. ISBN 978-80-265-0481-8.
- ROSE, Richard. PEIFFER, Caryn. 2018. *Bad Governance and Corruption*. Glasgow: Springer. 205 s. ISBN 978-331-992-8463.
- SYNEK, Miloslav. KISLINGEROVÁ, Eva a kolektiv. 2010. *Podniková ekonomika*. Praha: C. H. Beck. 5. přepracované a doplněné vydání. 445 s. ISBN 978-80-7400-336-3.
- ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. 2013. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing. 268 s. ISBN 978-80-247-4694-4.
- VITURKA, Milan. 2010. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha: Grada Publishing. 232 s. ISBN 978-80-247-3638-9.
- VRABCOVÁ, Pavla. 2021. *Udržitelné podnikání v praxi. Dobrovolné nástroje (nejen) zemědělských a lesnických podniků*. Praha: Grada Publishing. 192 s. ISBN 978-80-271-3303-1.
- ZADRAŽILOVÁ, Dana. 2010. *Společenská odpovědnost podniků. Transparentnost a etika podnikání*. Praha: C. H. Beck. 192 s. ISBN 978-80-7400-192-5.
- ŽÁK, Milan. 2020. *Hospodářská politika*. Praha: Vysoká škola ekonomika a managementu. 170 s. ISBN 978-80-8833-0264.

7.2 Elektronické zdroje

- Agenda. 2022 data: most visitors to Georgia from Russia, Turkey, Armenia. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://agenda.ge/en/news/2023/618>>
- Amnesty International. Corruption Perceptions Index. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/geo>>
- BESLAN, Kmuzov. Pritoku turistov v Adzhariju sposobstvujut kazino. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://www.kavkaz-uzel.eu/articles/163530>>
- BLOOMBERG. How Georgia Became a Trusted Destination for Business and Investment. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://sponsored.bloomberg.com/article/how-georgia-became-a-trusted-destination-for-business-and-investment>>
- Businessinfo.cz. Gruzie láká investory do energetiky i na nové aukce. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://www.businessinfo.cz/clanky/gruzie-laka-investory-do-energetiky-i-na-nove-aukce/>>
- CIA. Exports. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/exports/country-comparison/>>
- Civil. M. Saakashvili akcentiruet vnimanie na turizme na vstreche s gubernatorami. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://civil.ge/ru/archives/167140>>
- ČT24. Gruzie už není členem Společenství nezávislých států. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1390215-gruzie-uz-neni-clenem-spolecenstvi-nezavislych-statu>>
- Doing Business Report. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://archive.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/georgia>>
- English Proficiency Index. Georgia. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://www.ef.com/ca/epi/regions/europe/georgia/>>
- EUR-Lex. Dohoda o přidružení s Gruzií. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/association-agreement-with-georgia.html>>
- Evropská komise. Georgia. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/enlargement/georgia/>>
- Georgian National Tourism Administration. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://georgia.travel/why-georgia>>
- Geostat. Export. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://www.geostat.ge/en/modules/categories/637/export>>

Geostat. FDI. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://www.geostat.ge/en/modules/categories/191/foreign-direct-investments>>

Global Innovation Index. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/>

Global Innovation Index. [online]. [2024-04-02]. Dostupné z: <<https://www.globalinnovationindex.org/Home>>

Google maps. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://www.google.com/maps>>

IFAIR. The Political Economy of Georgia's Transformation: Before and After the Rose Revolution. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://ifair.eu/2012/06/20/the-political-economy-of-georgias-transformation-before-and-after-the-rose-revolution/>>

IMF. GDP per capita, current prices. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://www.imf.org/external/datamapper/PPPPC@WEO/GEO>>

IMF. Georgia. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://www.imf.org/external/datamapper/profile/GEO>>

Index of Economic Freedom. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://public.knoema.com/fettqbg/index-of-economic-freedom>>

Index of Economic Freedom. [online]. [2024-04-02]. Dostupné z: <<https://www.heritage.org/index/>>

International Institute for Management Development. World Competitiveness Ranking. [online]. [2023-11-07]. Dostupné z: <<https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/2023/>>

ISTRATE, Dominik. Doing business in Georgia: Is it really that easy? [online]. 2019-09-13. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://emerging-europe.com/intelligence/doing-business-in-georgia-is-it-really-that-easy/>>

Jam. Azerbaijani gas on the way to Europe: The Trans-Anatolian pipeline launched. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://jam-news.net/azerbaijani-gas-on-the-way-to-europe-the-trans-anatolian-pipeline-launched/>>

KOMÁREK, Michal. Je na řadě Gruzie? Scénář invaze vznikl právě tam. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/magazin-historie-je-na-rade-gruzie-scenar-invaze-vznikl-prave-tam-191229>>

Kommersant. Reformy gruzinskogo razliva. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://www.kommersant.ru/doc/2304015>>

KORSO, Mollie. Gruzija: Tbilisi stremitsja stat centrom gornolyzhnogo turizma. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://russian.eurasianet.org/node/58567>>

KRASNOVA, Varvara. Ne tolko gory i vino: pochemu inostrancy zapuskajut biznes v Gruzii. [online]. 2023-06-14. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://rb.ru/countries/georgia/>>

LUSH, Emily. The Best Time to Visit Georgia: Month by Month Comparison. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://wander-lush.org/best-time-to-visit-georgia-country/>>

MOROZ, Natalia. During the Soviet era and following the collapse of the USSR. How post-Soviet states are (re)building their tourism sector. The examples of Ukraine and Georgia. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://journals.openedition.org/viatourism/6738?lang=it>>

MOSTÝN, Aleksandr. Gruzie udivuje jednoduchostí legislativy. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://archiv.hn.cz/c1-31784040-gruzie-udivuje-jednoduchosti-legislativy>>

OEC. Georgia. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://oec.world/en/profile/country/geo>>

PRECLÍK, Jiří. GRUZIE: TBILISI LÁKÁ INVESTORY LIBERÁLNÍM PROSTŘEDÍM. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://www.export.cz/nezarazene/gruzie-tbilisi-laka-investory-liberalnim-prostredim/>>

STRONSKI, Paul. VRIMAN, Aleksandra. Nezavisimoj Gruzii dvadcat pjat' let: v slozhnom polozhenii. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://carnegieendowment.org/2018/03/01/ru-pub-75652>>

SVOBODOVÁ, Klára. Vyhraná bitva, ale ne válka. Zákon o zahraničních agentech ukázal pravou tvář gruzínské vlády. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/gruzie-demonstrace-zakon-o-zahranicnich-agentech-lide-z-mista_2303101950_ara>

Tax Foundation. International Tax Competitiveness Index 2023. [online]. [2023-11-07]. Dostupné z: <<https://taxfoundation.org/research/all/global/2023-international-tax-competitiveness-index/>>

The Heritage Foundation. 2023 Index of Economic Freedom. [online]. [2023-11-07]. Dostupné z: <<https://www.heritage.org/index/>>

The World Bank. Easy of Doing Business rankings. [online]. [2023-11-07]. Dostupné z: <<https://archive.doingbusiness.org/en/rankings>>

The World Bank. Foreign Direct Investment. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?view=chart&locations=GE>>

The World Bank. GDP (current US\$). [online]. [2023-11-07]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?most_recent_value_desc=false>

The World Bank. GDP growth. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=GE>>

The World Bank. Investments, [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://data.worldbank.org/indicator/BN.KLT.PTXL.CD?locations=GE>>

The World Bank. Tourism, arrivals. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL?locations=GE>>

The World Bank. Tourism, percentage of export. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.RCPT.XP.ZS?locations=GE>>

The World Bank. Tourism, receipts. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.RCPT.CD?locations=GE>>

The World Economic Forum. Global Competitiveness Report Special Edition 2020: How Countries are Performing on the Road to Recovery. [online]. 2020-12-16. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://www.weforum.org/publications/the-global-competitiveness-report-2020/>>

Tradingeconomics. Georgia Competitiveness Rank. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://tradingeconomics.com/georgia/competitiveness-rank>>

Transparency International. CPI. [online]. [2024-04-02]. Dostupné z: <<https://www.transparency.org/en/cpi/2022>>

Transparency International. Georgia's Economic Dependence on Russia Continues to Grow: January-June 2023. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://www.transparency.ge/en/post/georgias-economic-dependence-russia-continues-grow-january-june-2023>>

Turan. Saakashvili i ego reformy. Kakoe znachenie oni imejut dlja Moldovy? [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://turan.az/ru/v-mire/saakasvili-i-ego-reformy-kakoe-znachenie-oni-imejut-dlia-moldovy>>

World Economic Forum. Global Competitiveness Report. [online]. [2023-11-07]. Dostupné z: <<https://www.weforum.org/publications/the-global-competitiveness-report>>

World Intellectual Property Organisation. Global Innovation Index 2023. [online]. [2023-11-07]. Dostupné z: <https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=Search%3A+GIobal+Innovation+Index+2023+%28EN%29&gad_source=1&gclid=CjwKCAiA3aeqBhBzEiwAxFiOBuj1Fu3gSDDBQC72T5c80UU6rKVY_B0IFfliEUMQCRmsbtJTV2qdoRoCOQsQAvD_BwE>

Worldometr. GDP per capita. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <<https://www.worldometers.info/gdp/gdp-per-capita/>>

Worldometr. GDP per country. [online]. [2024-02-02]. Dostupné z: <https://www.worldometers.info/gdp/gdp-by-country/#google_vignette>

Worldometr. Oil Reserves by Country. [online]. [2023-09-16]. Dostupné z: <<https://www.worldometers.info/oil/oil-reserves-by-country/>>

ZANATTA, Leonardo. The Impact of Russian Migration in Georgia. [online]. [2023-12-01]. Dostupné z: <<https://www.ispionline.it/en/publication/the-impact-of-russian-migration-in-georgia-151256>>

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratek

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1. Úrovně podnikatelského prostředí	15
Obrázek 2. Porterův diamant pro konkurenční výhodu národů	16
Obrázek 3. Gruzie a okolní země.....	29
Obrázek 4. Hlavní plynovody v kavkazském regionu a Turecku	30
Obrázek 5. Hlavní turistické destinace země a doporučené období návštěvy	32

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1. Prvních deset zemí podle výše celkového HDP v roce 2022 v mld.	22
Tabulka 2. Prvních deset zemí podle výše HDP na osobu v roce 2022	23
Tabulka 3 Počet turistů v Gruzii v tis. osob a jejich útraty v mld. USD v letech 2014-2020...	33
Tabulka 4. Změny v HDP a čistý příliv PZI v letech 2004-2013 v mld. USD	34

8.3 Seznam grafů

Graf 1. HDP Gruzie v letech 2006-2023 v mld. USD	37
Graf 2. HDP Gruzie na osobu v letech 2006-2023 v USD	38
Graf 3. Čisté PZI do Gruzie v letech 2006-2023 v mil USD.....	39
Graf 4. Export Gruzie v letech 2006-2022 v mld. USD	40
Graf 5. Podíl exportu Gruzie na HDP v letech 2006-2022 v %.....	40
Graf 6. Ease of Doing Business (umístění) v letech 2006-2020.....	41
Graf 7. Global Competitiveness report (rank) v letech 2006-2020	42
Graf 8. Global Innovation Index Gruzie v letech 2007-2022	43
Graf 9. Index of Economic Freedom (Heritage Foundation's) Gruzie v letech 2006-2022	44

8.4 Seznam použitých zkratek

COVID-19 – koronavirové onemocnění 2019 (anglicky coronavirus disease 2019)
CPI – Index vnímání korupce (anglicky Corruption Perceptions Index)
CZK – česká koruna
EU – Evropská unie
GCR – Zpráva o globální konkurenceschopnosti (anglicky Global Competitiveness Report)
GDP – gross domestic product (hrubý domácí produkt)
GII – Globální inovační index (anglicky The Global Innovation Index)
HDP – hrubý domácí produkt
IMF – International Monetary Fund, Mezinárodní měnový fond
ITCI – Index mezinárodní daňové konkurenceschopnosti (anglicky The International Tax Competitiveness Index)
MSP – malé a střední podniky
NATO – Severoatlantická aliance (anglicky North Atlantic Treaty Organization)
OPEC – Organizace zemí vyvážejících ropu (anglicky Organization of the Petroleum Exporting Countries)

PZI – přímé zahraniční investice
SNS – Společenství nezávislých států
USD – americký dolar